

ОШ „МИРОСЛАВ АНТИЋ“ ОЏАЦИ

Школска 23, 25250 Оџаци
Тел/факс: 025/5742-619
е-mail: osmantic@gmail.com

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

За период од 01.09.2026. до 31.08.2030.год.

Садржај

1. УВОД.....	
1.1.Полазне основе рада.....	
1.2.Сврха, циљеви и задаци школског програма	
1.3 Историјат школе - Лична карта школе.....	
2. НАСТАВНИ ПЛАН.....	
2.1.Обавезни наставни предмети, недељни и годишњи фонд часова	
2.2.Изборни наставни предмети, недељни и годишњи фонд часова.....	
2.3. Програм ваннаставних активности.....	
4.НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА.....	
5.ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕУЧЕНИКА.....	
6. ПРОГРАМИ КОЈЕ РЕАЛИЗУЈЕ ШКОЛА	
6.1. Програм допунске, додатне и припремне наставе	
6.2. Програм културних активности школе	
6.3. Програм школског спорта и спортских активности	
6.4. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања	
6.4.1 Спречавање дискриминације.....	
6.4.2. Програм поступања у установи у кризним догађајима.....	
6.4.3 Програм превенције ризичних понашања у основној школи.....	
6.5. Програм превенције малолетничке деликвенције	
6.6. Програм слободних активности.....	
6.7. Програм професионалне оријентације.....	
6.8. Програм здравствене заштите.....	
6.9. Програм социјалне заштите.....	
6.10. Програм заштите животне средине.....	
6.11. Програм сарадње са локалном самоуправом.....	
6.12. Програм сарадње са породицом	
6.13. Програм прилагођавања на школску средину	
6.14. Програм увођења приправника у посао	
6.15. Програм излета, екскурзија и наставе у природи.....	
6.16. Програм рада школске библиотеке	
6.17. Индивидуални образовни планови	
6.18. Програм рада тима за међупредметне компетенције.....	
6.19. Програм безбедности и здравља на раду.....	
6.20 Програм рада Ученичког парламента	
7. ПРОГРАМ ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА.....	
8. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	

1. УВОД

На основу члана 61. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/2017), Школски одбор ОШ „Мирослав Антић“ на својој седници дана 22.06.2026.године доноси ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА за период од 01.09.2026. до 31.08.2030. године

Школски програм основног образовања и васпитања ОШ „Мирослав Антић“-Оџаци, доноси орган управљања, у складу са наставним плановима и програмима. Школским програмом обезбеђује се остваривање наставних планова и програма и потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе.

1.1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОГРАМА

Приликом израде Школског програма користили су се следећи документи:

- Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025);
- Закон о основном образовању и васпитању („Сл. гласник РС“, бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон, 129/2021, 92/2023 и 19/2025);
- Закон о удбеницима („Сл. гласник РС“ бр. 27/2018 и 92/2023);
- Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10/2017-1, 12/2018-1, 15/2018-1, 18/2018-1, 1/2019-18, 2/2020-1, 16/2022-1, 1/2023-79 (исправка), 13/2023-455, 14/2023-383, 11/2024-1);
- Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/2005-1, 15/2006-1 (др. правилник), 2/2008-24 (др. правилник), 2/2010-1 (др. правилник), 7/2010-4, 3/2011-124 (др. правилник), 3/2011-129 (др. правилник), 7/2011-1 (др. правилник), 7/2011-7 (др. правилник), 1/2013-2, 11/2014-4, 11/2016-263, 11/2016-575, 12/2018-18);
- Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018-77, 18/2018-1, 3/2019-83, 3/2020-3, 6/2020-94, 17/2021-1, 16/2022-1, 13/2023-458, 14/2023-384, 3/2024-1, 6/2025-7);
- Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008-1, 3/2011-129 (др. правилник), 1/2013-24, 5/2014-3, 5/2014-85, 11/2016-410, 11/2016-582, 3/2018-1, 12/2018-46, 3/2020-4);
- Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2009-1, 3/2011-129 (др. правилник), 8/2013-1, 11/2016-461, 11/2016-584, 12/2018-55, 3/2019-189, 12/2019-1, 3/2020-4);

- Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 2/2010-13, 3/2011-129 (др. правилник), 8/2013-7, 5/2014-85, 11/2016-505, 11/2016-586, 7/2017-12, 12/2018-64, 10/2019-1, 3/2020-4);
- Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 11/2019-61, 2/2020-6, 6/2020-118, 5/2021-8, 17/2021-58, 16/2022-2, 13/2023-470, 14/2023-407, 4/2024-1, 6/2025-38);
- Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 5/2019-61, 1/2020-60, 6/2020-99, 8/2020-597, 5/2021-4, 17/2021-42, 16/2022-2, 13/2023-460, 14/2023-399, 6/2025-22);
- Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 11/2019-1, 6/2020-20, 7/2021-671, 1/2023-1, 13/2023-458);
- Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 16/2018-47, 3/2019-1, 5/2021-1, 13/2023-457);
- Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 5/2019-6, 1/2020-1, 6/2020-1, 7/2022-1, 13/2023-457);
- Правилник о степену и врсти образовања наставника и стручних сарадника у основној школи („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 11/2012-1, 15/2013-9, 2/2016-1, 10/2016-275, 11/2016-552, 2/2017-1, 3/2017-12, 13/2018-62, 11/2019-206, 2/2020-37, 8/2020-597, 16/2020-22, 19/2020-1, 3/2021-54, 4/2021-1, 17/2021-75, 18/2021-1, 1/2022-1, 2/2022-653, 5/2022-31, 6/2022-1, 10/2022-505, 15/2022-3, 16/2022-2, 7/2023-1, 15/2023-1, 1/2024-1, 3/2024-14);
- Правилник о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 2/1992-9, 2/2000-9);
- Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 10/2004-1, 20/2004-1, 1/2005-81, 3/2006-1, 15/2006-1 (др. правилник), 2/2008-24 (др. правилник), 2/2010-6, 7/2010-1, 3/2011-124 (др. правилник), 7/2011-1 (др. правилник), 7/2011-7 (др. правилник), 1/2013-8, 4/2013-181, 14/2013-1, 5/2014-1, 11/2014-1, 11/2016-168, 11/2016-573, 6/2017-5, 12/2018-9);
- Правилник о стандардима образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања и за крај основног образовања („Сл. гласник РС“, бр. 104/2024);
- Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Сл. гласник РС“, бр. 10/2024);
- Правилник о организацији и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи („Сл. гласник РС“, бр. 30/2019);

- Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 3/2006-4, 15/2006-1 (др. правилник), 2/2008-24 (др. правилник), 3/2011-124 (др. правилник), 7/2011-1 (др. правилник), 7/2011-7 (др. правилник), 1/2013-12, 11/2014-8, 11/2016-322, 11/2016-577, 7/2017-1, 12/2018-27);
- Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 6/07, 2/10, 3/11, 1/13, 4/13, 11/16, 6/17, 8/17, 9/2017, 12/2018, 15/2018 (др. правилник));
- Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број 18/18 и 13/2023);
- Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање („Сл. гласник РС“, бр. 74/2018);
- Правилник о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл. гласник РС“, бр. 11/2024);
- Правилник о обављању друштвено-корисног, односно хуманитарног рада у установама образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 10/2024);
- Правилник о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Сл. гласник РС“, бр. 65/2018);
- Правилник о посебном програму образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 85/2021);
- Правилник о стандардима квалитета уџбеника и упутство о њиховој употреби („Сл. гласник РС“, бр. 42/2016 и 45/2018);
- Правилник о стандардима квалитета рада установе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 14/2018 и 1/2024);
- Правилник о ближим условима организовања целодневне наставе и продуженог боравка ("Службени гласник РС", број 77/2014);
- Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника („Сл. Гласник РС“ – Просветни гласник“, бр. 5/2012, 6/2021 – др. правилник).
- Статута ОШ „Мирослав Антић“ Оџаци

1.2.Сврха, циљеви и задаци школског програма

Сврха овог школског програма је омогућавање квалитетног образовања и васпитања, као и стицања потребних знања, вештина, ставова, навика и формирање система вредности ученика који обезбеђује успешно сналажење у животу, уз поштовање њихових интересовања, потреба и интереса, а све у складу са образовним стандардима.

Циљеви и задаци програма односе се на:

- развој интелектуалних капацитета и знања деце,
- подстицање и развој физичких и здравствених способности,

- оспособљавање за даље образовање и самостално учење
- развој система вредности који се заснива на општим социјалним и моралним начелима демократског, хуманог и толерантног друштва,
- развијање и неговање другарства, поштовања људских права и подстицање индивидуалне одговорности

Циљ школског програма јесте да омогући учитељима, наставницима и професорима, базичне професионалне ослободнице у планирању, реализацији и евалуацији целокупног школског живота од првог до осмог разреда обавезног образовања како би на најоптималнији начин кроз процес наставе остварили опште и посебне образовне стандарде.

Полазећи од члана 76. Закона о основном образовању Школски програм је утемељен на начелима :

- друштвена и образовно – васпитна функција основне школе, карактеристике основне школе, структура образовно – васпитне делатности.
- тенденција осавремењивања наставе и посебни облици извођења програма образовања и васпитања.
- усмереност на процесе и исходе учења;
- заснованост на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
- уважавање узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
- хоризонтална и вертикална повезаност у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
- поштовање индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима
- заснованост на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
- уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
- развијање позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целог живота
- коришћење позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
- уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи

2. Лична карта школе

2.1. Историјат школе

Основна школа „Мирослав Антић“ Оџаци основана је 1986. године. Пре тога наша школа је радила под именом „Борис Кидрич“. Настава се изводи у два објекта. Старији део саграђен је 1899. године, који је увек био у функцији едукације младих, тако да смо у општини Оџаци, препознатљиви и као „стара школа“. Поред зграде школе, школа користи и други објект за потребе наставе физичког васпитања. Иста се изводи у хали спортског центра Оџаци, која је у непосредној близини школе. ОШ «Мирослав Антић» налази се у центру Оџака и највећа је школа у општини Оџаци.

3. НАСТАВНИ ПЛАН

3.1.. НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА

У школи се реализује **школски програм** основног образовања и васпитања у трајању од 8 година, подељених у два циклуса:

- први, који обухвата узраст од првог до четвртог разреда и
- други, који обухвата узраст од петог до осмог разреда.

У школи се реализује и **индивидуални образовни план** (прилагођавање образовним потребама ученика) и то за:

1. Ученике којима је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, тешкоћа у учењу, ризика од раног напуштања школовања и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, установа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека, прилагођавање начина остваривања школског програма и израду, доношење и остваривање индивидуалног образовног плана.

У школи се планирају следећи видови подршке:

- мере индивидуализације
- ИОП 1 – прилагођавање начина рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад; учење језика на коме се одвија образовно-васпитни рад;
- ИОП 2 – прилагођавање циљева садржаја и начина остваривања програма наставе и учења и исхода образовно-васпитног рада.

2. Ученике који постижу резултате који превазилазе очекивани ниво образовних постигнућа, за које установа обезбеђује прилагођавање начина остваривања школског програма и израду, доношење и остваривање индивидуалног образовног плана.

У школи се обезбеђују следећи видови подршке:

- мере индивидуализације
- ИОП 3 – проширивање и продубљивање садржаја образовно-васпитног рада за ученике са изузетним способностима.

Настава у школи се одвија на српском језику.

Школски програм се реализује у периоду од четири године, односно од 01. септембра 2026. до 31.08.2030. године.

3.1.Обавезни наставни предмети, недељни и годишњи фонд часова

Р.Б.	А. Обавезни предмети	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		нед	год	нед	год	нед	Год	нед	год
1	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
4	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
5	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
6	Свет око нас	2	72	2	72	-	-		
7	Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
8	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
9	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
10	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
11	Дигитални свет	1	108	1	108	1	108		
УКУПНО А:		21	792	21	828	21	828	21	828

Р.Б.	А. Обавезни предмети	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
1.	Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
4	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
5	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
6	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
7	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
8	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
9	Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
10	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
11	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
12	Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
13	Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
14	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	102

15	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34
УКУПНО А:		25	864	25	864	28	972	28	918

2.2. Изборни наставни предмети, недељни и годишњи фонд часова

РБ	А. обавезни изборни наставни предмети	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
1.	Верска настава /Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Рускијезик	2	72	2	72	2	72	2	68
УКУПНО:		3	108	3	108	3	108	3	102

Р.Б.	Слободне наставне активности	пети разред		шести разред		седми разред		осми разред	
		нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
1.	Музиком кроз живот/Домаћинство/ Медијска писменост/Уметност/ Шах....	1	36	1	36	1	36	1	34

Р.Б.	Облик образовно-вапитног рада	први разред		други разред		трећи разред		четврти разред	
		нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
1.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Додатна настава					1	36	1	36

Р.Б.	Облик образовно-вапитног рада	пети разред		шести разред		седми разред		осми разред	
		нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
1.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34

Р.Б.	Остали облици ОВ рада	први разред		други разред		трећи разред		четврти разред	
		нед	год	нед	год	нед	Год	нед	год
1.	Обавезне ваннаставне активности								
	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Слободне активности								
	Друштвене, техничке,	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-

	хуманитарне, спортске и културне активности								72
	Екскурзија/настава у природи	1/6 дан	1/6 дан	1/6 дан	1/6 дан	1/6 дан	1/6 дан	1/6 дан	1/6 дан

Р.Б.	Остали облици ОВ рада	пети разред		шести разред		седми разред		осми разред	
		нед	год	нед	год	нед	Год	нед	год
1.	Обавезне ваннаставне активности								
	Час одељенског старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Слободне активности								
	Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72		
	Екскурзија	До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 3 дана годишње	

Обавезне физичке активности реализују се у оквиру предмета Физичко и здравствено васпитање. Ученик бира један од понуђених изборних наставних предмета.

Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса.

Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада.

Ученик обавезно бира једну активност са листе од три слободне наставне активности које школа нуди.

Ваннаставне активности могу да буду: друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, као и друге активности у складу са просторним и људским ресурсима школе.

4. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Школски програм се остварује кроз редовну и обавезну изборну наставу, додатни и допунски рад, као и кроз слободне наставне активности. Садржаји свих наставних предмета и подручја који се у школи уче се међусобно повезују и прожимају у мери у којој то може да се уради. Циљеви и програмски задаци су јасно и прецизно одређени по разредима и доприносе ефикаснијој реализацији наставних садржаја.

За остваривање циљева школског програма значајно је ефикасно планирање на годишњем и месечном нивоу, као и свакодневна припрема наставника за рад. На часовима се користе најразличитији активни приступи рада са ученицима како би максимално допринели развоју сваког појединца.

Начини остваривања школског програма ослањају се на:

- Узрасне карактеристике и могућности ученика;
- Потребе и интересовања ученика;
- Услове за реализацију наставе и ваннаставних активности;
- Располагаива наставна средства;
- свему осталом што је битно за образовни процес.

Годишњим планом рада школе утврдиће се време, место, начин, носиоци остваривања школског програма и друга питања од значаја за остваривање школског програма. Саставни део Годишњег плана рада чине годишњи планови наставника који у поступку начина остваривања школског програма планирају и разрађују наставне теме, исходе, број часова по наставној теми, образовне стандарде и начине провере остварености образовних стандарда.

Општи стандарди постигнућа су донети за крај првог и другог циклуса, што значи да њихову примену планира сваки наставник, за сваки разред. За предмете који немају сачињене стандарде наставници планирају да ученици стекну одређена знања, вештине, умења и навике у складу са програмским задацима и циљевима. План остваривања стандарда се заснива на утврђеним нивоима постигнућа ученика, тако да наставници у складу са тим планирају примену иницијалних и критеријумских тестова. На основу тих података ће вршити месечна планирања и остваривати стандарде.

Табеларни приказ активности за остваривање образовних стандарда:

КО	ШТА	КАД	КАКО
Стручни актив(веће)	Прављење иницијалних тестова	Друга половина августа	Састанци стручних актива
Предметни наставници	Примена иницијалног теста	Прва половина септембра	Писмено
Предметни наставници, педагог	Анализа резултата	Средина септембра	Излагање, презентација, дискусија
Предметни наставници	Планирање остваривања образовних стандарда на основу резултата ИТ	Септембар, октобар, новембар	Писање месечних и дневних припрема
Предметни наставници	Примена теста за проверу остварености планираних стандарда	Прва половина децембра	Писмено или усмено
Предметни наставници, педагог, директор	Анализа резултата	Друга половина децембра	Излагање, презентација, дискусија
Предметни наставници	Планирање остваривања стандарда на основу резултата критеријумског теста	Јануар	Писање месечних и дневних припрема
Предметни наставници	Примена теста за проверу остварености планираних стандарда	Прва половина марта	Писмено или усмено
Предметни наставници, педагог	Анализа резултата	Средина марта	Излагање, презентација, дискусија
Предметни наставници	Планирање остваривања стандарда на основу резултата	Крај марта	Писање месечних и дневних припрема

	критеријумског теста		
Стручни актив(веће)	Прављење тестова за проверу остварености планираних стандарда за целу школску годину	Април месец	Састанци стручних актива
Предметни наставници	Примена теста за проверу остварености планираних стандарда	Прва половина маја за ученике осмих разреда и друга половина маја за остале ученике	Писмено
Предметни наставници, педагог, директор	Анализа резултата	Јун	Излагање, презентација, дискусија

3.1. ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА И ИЗБОРНИХ ПРОГРАМА ПО РАЗРЕДИМА

Програми наставе и учења за све обавезне, изборне предмете и слободне наставне активности, са циљевима, исходима, садржајима, као и начинима и поступцима остваривања дати су, по разредима и предметима, у прилозима Школског програма. Ови програми су урађени на основу важећих Правилника који су наведени у уводном делу Школског програма. Хоризонтална и вертикална повезаност видљива је у међупредметном повезивању које планирају наставници у оквиру свог предмета, развоју међупредметних компетенција, кроз планирање и реализацију заједничких угледних часова, тематских часова и тематских дана.

Праћење и вредновање ученичких постигнућа обухвата низ заједничких метода које се примењују у свим наставним предметима, уз уважавање њихових специфичности. На самом почетку школске године, спроводи се **иницијално тестирање** које се заснива на исходима и садржајима из претходног разреда, са циљем утврђивања почетног нивоа знања ученика.

Током наставне године, вредновање се организује кроз два основна облика:

Формативно оцењивање које представља редовно праћење и процена напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру предмета, као и праћење владања ученика. Формативно оцењивање садржи повратну информацију о остварености прописаних исхода и стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру предмета, изборних програма, активности, предузете активности од стране наставника за унапређивање постигнућа ученика, процена њихове делотворности и јасне и конкретне препоруке за даље напредовање. Формативне оцене се евидентирају у педагошкој документацији наставника, у електронском и/или писаном облику, у складу са овим правилником и најчешће се односе на редовно праћење напретка постигнућа ученика, начин како учи, степен самосталности у раду, начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима и друге податке о ученику битне за праћење.

Сумативно оцењивање које представља вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта из предмета и владања. Оцене добијене сумативним оцењивањем у првом разреду су описне и на крају полугодишта, односно школске године исказују се као напредовање ученика у остваривању исхода, ангажовање и препорука. Описна оцена садржи повратну информацију за ученике и родитеље и пружа јасно упутство како да се унапреди рад ученика. Оцене

добијене сумативним оцењивањем у осталим разредима су, по правилу, бројчане. Сумативне оцене се евидентирају у прописаној евиденцији о образовно-васпитном раду, у електронском и/или писаном облику и у педагошкој документацији.

У табели испод је дат приказ употребе правилника по разредима, на основу којих се креирају годишњи и оперативни планове (основни текст, измене и допуне правилника), као и припреме за рад и на основу којих наставници/ учитељице прате и вреднују постигнућа ученика.

Разред	Назив правилника	Линк
1. разред	Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања	https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2017/10/1
2. разред	Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања	https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2018/16/3/20190417
3. разред	Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања	https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2019/5/3
4. разред	Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања	https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2019/11/1/20230901
5. разред	Правилник о плану наставе	https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2018/15/2/20240901

	и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања	
6. разред	Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања	https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2018/15/2/20240901
7. разред	Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања	https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2019/5/4/20230930
8. разред	Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања	https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2019/11/2

Линк ка Google disc-у где су смештени програми наставе и учења које су наши наставници разредне и предметне наставе планирали да реализују у наредном четворогодишњем периоду:

3.2. НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програминаставе и учења суоријентисанинапроцес и исходе учењарадиразвијања **функционалних** знања. Тозначи даје**фокусна**исходима, а **ненасад**ржајима, као и на**активностима** ученика/наставника, а**ненареализацијиса**држаја. У том смислу, **садржаји**, билодасуобавезниилипрепоручени, **сусамосредство преко когасе достижу**исходи. Овакавприступставља**ученика у центар**- његоверазвојне и образовне потребе, интересииинтересовања, тојестњегов интелектуални, физички, емотивни, социјални, морални и естетскиразвој.

3.3. ПЛАНИРАЊЕ

Наставнипрограморијентисаннаисходенаставникудајевећуслободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улоганаставникајестедадатипрограмприлагоди, имајући у виду**саставодељења** и**карактеристике** ученика. Полазећиод датихисхода и садржаја, наставникнајпрекреира**свој** годишњи, тј.глобални**планрада**, из когаћекаснијеразвијатисвојеоперативне**планове**. Исходидефинисани пообластима олакшавајунаставникудаљуоперационализацијуисходананивоу конкретних**наставнихјединица**. Однаставникасеочекуједасвакунаставнујединицу, у фазипланирања и писања припремезачас, дефинишеисходенатринивоа:

1. оне којебисви ученицитребалода достигну,
2. оне којебивећина ученикатребалодадостигне и
3. оне које могу**самонеки** ученицида достигну.

Наовајначин постижесеиндиректна**везаса**стандардиманатринивоа постигнућа ученика. Током планирања треба, такође, имати у виду**дасенекиисходиостварују**брже и лакше, али**језавећину**исхода потребновише времена, више различитих**активности**и **рад**на**различитим**садржајима. Поред тога**што** ученикетребадаоспособиза коришћење **уџбеника**, као једног од извора**знања**, наставник**треба** ученикеда**упозна** и **саначинима** и облицима**ау**потреб**едругих**извора**сазнавања**.

Планирање наставерадиостваривања **Програманаставе и учења** базира**сена**примени:

1. Образовних**стандарда**закрај**првог**, односно**другог** циклуса**образовања** и **васпитања**,
2. Општих и међупредметних компетенција и
3. Образовних**предметних**исхода**за појединачне**разреде.

Планирање јеједанод најважнијих**сегмената**рада**наставника**јерусловљавапримену**образовних**исхода уцелокупном процесу учења и подучавања. Оно подразумева**атринивоа** општости:

- Глобално (годишње) планирање,
- Оперативно (тематско, месечно, пообластима) планирање и
- Дневнопланирање – припремезачас

Глобално(годишње) планирање врши сена**почетку** школске године и обухвата:

а) планирање наставе:

- распоређивање наставних**тема/области**,
- број предвиђених**часова** потемеи

б) планирањое додатне, допунске, припремне**наставе**, секција и осталих**облика**образовно-васпитно**града**.

Оперативнопланирање обухвата**дидактичко-**методичку**разраду**наставних**теманана**наставне**јединице**, арадисезамесеци**литему**.

Наставникбираначи**но**оперативног**планирања**.

Оперативни**планрада** можедасадржиследи**ћерубрике**:

- а) исходе
- б) назив наставних јединица
- в) наставна средства
- г) евалуацију
- д) напомене (посебне специфичности)

Тематско планирање

Најмање једном у току године (а по жељи и више пута или у зависности од потреба и ситуација у току рада) организује се и тематско планирање на нивоу школе (актива, већа, тимова или из неке сарадње...) када се око изабране теме увезују садржаји из различитих предмета и у млађем и у старијем узрасту. Тему бира педагошки колегијум. У тематском планирању учествују и учитељи и наставници. Циљ и тежња кадра школе је да се у свакодневной настави планира и ради тематски.

Тематско планирање може бити једнодневно и вишедневно (недељу дана, две недеље, месец дана). У избору тема полази се од дечијих интересовања, али и од садржаја предмета. У млађим разредима тема се најчешће бира из предмета свет око нас, односно природа и друштво, као и српског тесе повезују садржаји из осталих предмета. На овај начин се постиже функционално повезивање знања и вештина ученика.

Дневно планирање - припрема за час

Припрема за час подразумева израду писане припреме која представља дидактичко методичко структурирање часа. Наставници се редовно припремају за наставу водећи рачуна о избору садржаја, метода, облика и средстава за рад. Припремање за час треба да буде засновано на уважавању различитости код ученика у погледу његовог знања, искуства и способности, укључујући и ученике којима је потребна додатна подршка. За припремање наставници користе стручну литературу, интернет и друге изворе.

Припрема за час треба да садржи:

- дефинисање циља часа;
- конкретизацију исхода у односу на циљ часа;
- планирање активности ученика и наставника у односу на исходе;
- осмишљавање начина провере остварености исхода;
- избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, кпоје ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима)

3.4. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Праћење и вредновање односи се на:

- праћење и вредновање процеса учења
- праћење и вредновање постигнућа учења
- праћење и вредновање сопственог рада

Праћење и вредновање процеса наставе и учења је део планирања наставе и учења и прожима све активности у остваривању наставе.

Праћење и вредновање постигнућа ученика је подршка напредовању ученика и један од фактора мотивације ученика за учење и образовање уопште. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу

са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Наставници треба да прате и оцењују и процес и продукте учења, да не вреднују само резултат, већ и процес напредовања ученика.

Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Повратна информација мора да буде конкретна и усмерена на активност.

Исходи и ученику дају јасну слику шта се од њега очекује и омогућавају му да прати споствени напредак у учењу.

Наставници треба да континуирано процењују своје професионалне компетенције, а онда у складу са тим да планирају своје стручно усавршавање. Наставници воде портфолио о свом професионалном развоју.

4. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

4.1. ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

Ваннаставне активности су облици активности које школа планира, организује, остварује и вреднује ради достизања циљева образовања и васпитања и развоја компетенција, а које ученици самостално и добровољно бирају. Оне супротицају се ученицима, без притиска оцена, додатно образују и развијају. Због своје форме оне не пружају наставницима могућност да упознају и задовоље потребе и интересовања ученика, али и више од тога да побуде њихова интересовања.

Ваннаставне активности су „огледало школе“ и поуздан показатељ квалитета установе.

Принципи ваннаставних активности:

Ради осигурања квалитета ваннаставних активности потребно је, приликом планирања и остваривања ваннаставних активности, придржавати се правила које се могу назвати и принципима.

Програми ваннаставних активности треба да буду:

- **СВЕОБУХВАТНИ** – односе се на све ученике независно од школског успеха, пола, материјалног статуса, оцена из владања и треба да допринесу бољој укључености и прихваћености ученика без сегрегације. Тусе мисли и наученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и надаровите ученике.

- **ИНТЕГРАЛНИ** – саставни судео школског живота, видљив и у школским документима, распореду рада школе, холу школе, ФБ страници школе, сајту школе.

-КОНТИНУИРАНИ

у складу са бројем часова предвиђеним за унаставну активност стварују се континуирано, а несамоповодом неких датума, јубилеја, прослава. Тонезначинужно да ће ученици сваке недеље имати час унаставних активности већ се планирање активности планира и начин и динамика реализације.

-ПРИЛАГОДЉИВИ – не понављају се стално и програми, (нису анахрони), креирају се нове којима могу бити слични али супротилагођени новом контексту, новим генерацијама, новим технологијама. Ученици могу да учествују у њиховом креирању и планирању што омогућава да увек буду прилагођени њиховим потребама.

-РАЗНОВРСНИ – задовољавају различите потребе и интересовања ученика. Разноврсни су по форми, садржају и начину остваривања.

-ФЛЕКСИБИЛНИ – што се препознаје у различитим сегментима као што су: динамика рада - јер не мора да буде сваке недеље једнак број часова; број наставника - јер некуваннаставну активност могу да остварују два или више наставника; место остваривања - може бити у учионици, дворишту или негде ван школе уз сагласност родитеља; састав ученика - могу бити ученици једног одељења, разреда, више разреда; спољни сарадници - могу бити родитељи, баке, деке, бивши ученици, угледни појединци, представници институција.

Први циклус основног образовања и васпитања (од I до IV разреда основне школе)

Тежиште унаставних активности у овом периоду је на социјализацији, психомоторном развоју ученика, упознавању сопствених мисли и осећања и њиховом изражавању (посебно креативном), упознавању окружења по моделу предмета Светоко нас (од познатог ка мање познатом, од локалног ка глобалном). Доминирају активности које се остварују кроз игру, покрет и креативне захтеве.

Ваннаставне активности се спроводе у значајну помоћ и подршку наставника.

У првом циклусу образовања и васпитања ваннаставне активности које могу бити реализоване у нашој школи су:

ПРВИ ЦИКЛУС

НАЗИВ СЕКЦИЈЕ	Годишњи фонд часова
1. Драмска секција	36
2. Ритмичка секција	36
3. Ликовна секција	36
4. Рецитаторска секција	36
5. Математичка секција	36
6. Саобраћајна секција	36
7. Еколошка секција	36

Други циклус основног образовања и васпитања (од V до VIII разреда основне школе)

Тежиште ваннаставних активности у овом периоду је на интелектуалном, емоционалном, моралном, физичком и социјалном развоју ученика посебно кроз дружење, пријатељство. Доминирају заједничке активности које траже сарадњу, толеранцију, поштовање различитости.

Активности предученике постављају различите интелектуалне захтеве (вербалне, нумеричке, спацијалне...), промишљање и делање у области одрживог развоја, солидарности, интеркултурализма, националне и светске културне баштине и коришћење ИКТ-а.

Посебно су значајне сваке активности које доприносе изградњи толеранције на сваки вид насилја. Ваннаставне активности се спроводе уз делимичну помоћ и подршку наставника и потенцирање самосталности ученика.

У ДРУГОМ циклусу образовања и васпитања ваннаставне активности које могу бити реализоване у нашој школи су:

НАЗИВ СЕКЦИЈЕ
Рецитаторска секција
Драмска секција
Саобраћајна
Млади природњаци
Млади друштвоњаци
Шах
Ликовна секција
Спортске секције

4.2. СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

Слободне наставне активности (у даљем тексту СНА), судеоплан наставе и учења који школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученици у сваком разреду, од петог до осмог, бирају један од три програма СНА који школа нуди што значи да ће сваки ученик током другог циклуса основног образовања и васпитања похађати четири различита програма. Ученици и њихови родитељи се пре избора упознају са понуђеним програмима на часу одељенског ста

решине, народитељском састанку, путем сајта школе или флета и др. Одабрани програми СНА су за ученика обавезни, са фондом једног часа недељно а успех се изражава описном оценом и не утиче на општи успех.

Програми СНА су тако концептирани да фаворизују активност ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем решавања проблема, сарадњу и тимски рад, као и употребу савремених технологија у образовној сврхе.

Програми СНА реализују се комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студијске случаје, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализирање видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, повезивање савршњацима из других школа или држава, гостовања стручњака, учење у

другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције... Потенцира се самосталност ученика у активном начину учења, а улога наставника је преваходно у томе да уведе ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују. Уколико је потребно може се користити модификовано кратко предавање које држина наставник или ученик.

У складу са чланом 61 Закона о основном образовању и васпитању и Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању (члан 7), СНА се описно оцењују (истиче се, добар и задовољава), а оцена не улази у општи успех ученика.

То подразумева да наставник континуирано прати активности ученика и њихов напредак у достизању исхода и развоју компетенција.

Имајући у виду концепт програма СНА, исходе и компетенције које треба остварити, односно развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа остварује се на различите начине.

Ученици треба да напредују да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати.

Током школске године наставник пратити и вреднује и друге показатеље напретка као што су нпр. начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како брани своје ставове.

Посебно по уздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научно, предвиди последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, дали испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, дали показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни.

Табеларни приказ СНА поразредима од којих ће сваке школске године, Годишњим планом рада, ученицима бити предложено 3 програма

Разред	Назив слободне наставне активности (СНА)
5. или 6. разред	1. Вежбањем до здравља 2. Вредности и врлине као животни компас I 3. Животне вештине 4. Медијска писменост 5. Драмска уметност 6. Музиком кроз живот 7. Шах – више од игре
7. или 8. разред	1. Предузетништво 2. Вредности и врлине као животни компас II 3. Моја животна средина 4. Уметност 5. Домаћинство 6. Драмска уметност (7. и 8. разред)

Ученици сваке школске године бирају једну СНА по разреду, а избор исте током школске године је планиран Годишњим планом рада школе.

Програм слободних наставних активности пети или шест разред

Вежбањем до здравља

Циљ учења слободне наставне активности Вежбањем до здравља је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове и вредности од значаја за одговоран однос према сопственом здрављу, физичком вежбању и здравим животним навикама.

Разред	Годишњи фонд
Пети или шести	36 часова

Вредности и врлине као животни компас 1

Циљ учења слободне наставне активности Вредности и врлине као животни компас I је оснаживање личног развоја ученика и подстицање развоја вредности и врлина као главних ослонаца и водича у животу за добробит појединца и друштва, као и развој социјалних вештина значајних за просперитет, физичко и ментално здравље и живот у атмосфери узајамног уважавања и бриге једних за друге.

Разред	Годишњи фонд
Пети или шести	36 часова

Животне вештине

Циљ учења слободне наставне активности Животне вештине је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности.

Разред	Годишњи фонд
Пети или шести	36

Медијска писменост

Циљ учења слободне наставне активности Медијска писменост је да подстакне развој медијске културе ученика и допрinese јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.

Драмска уметност

Циљ учења програма слободних наставних активности *Драмска уметност* у 5. или 6. разреду је развијање различитих аспеката личности – од когнитивних, моралних, преко естетских, физичких, социјалних и емоционалних. Кроз групни рад, ученици треба да открију и развију све поменуте аспекте личности. Њихов развој, кроз подражавање, пратиће и дубље, присније упознавање са осталим ученицима који су у истој групи и који су одабрали да се баве истом слободном наставном активношћу. Ученици треба кроз учечешће у овој слободној наставној активности да раде на развијању, јачању и дестигматизовању емпатије као врхунске вредности у свим аспектима својих личности.

Разред	Годишњи фонд часова
Пети или шести	36 часова

Музиком кроз живот

Циљ учења слободне наставне активности Музиком кроз живот је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред	Годишњи фонд
Пети или шести	36 часова

Шах -више од игре

Циљ наставе и учења слободне наставне активности Шах - више од игре је подстицање интелектуалног развоја ученика, емоционалне стабилности и формирања особина личности ради унапређивања образовних постигнућа и сналажења у свакодневном животу.

Разред	Годишњи фонд
Пети и шести	36 часова

Програми слободних наставних активности седми или осми разред

Предузетништво

Циљ учења слободне наставне активности Предузетништво је да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и појава и преузимања одговорне улоге у савременом друштву.

Разред	Годишњи фонд часова
Седми или осми	36 или 34 часа

Вредности и врлине као животни компас ii

Циљ програма је оснаживање личног развоја ученика и подстицање развоја вредности и врлина као главних ослонаца и водича у животу за добробит појединца и друштва, као и развој социјалних вештина значајних за просперитет, физичко и ментално здравље и живот у атмосфери узајамног уважавања и бриге једних за друге.

Разред	Годишњи фонд часова
Седми или осми	36 или 34 часа

Моја животна средина

Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.

Разред	Годишњи фонд часова
Седми или осми	36 или 34

УМЕТНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности Уметност је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред	Годишњи фонд часова
Седми или осми	36 или 34

Домаћинство

Циљ учења слободне наставне активности Домаћинство је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.

Разред	Годишњи фонд часова
Седми или осми	36 или 34

Драмска уметност (7. и 8. разред)

Циљ учења програма слободних наставних активности Драмска уметност за 7–8 разред је овладавање начелима и вештинама драмске уметности и комуникације, развијање естетских компетенција, стваралачког мишљења, опажања и изражавања кроз покрет и глас и оспособљавање ученика да стечена знања примењују у креативном сценском раду, настави других предмета, свакодневном животу, личном усавршавању, даљем школовању и будућем занимању.

5. ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Праћење ученика подразумева:

- тестирање и процењивање когнитивне, социјалне, емоционалне и зрелости ученика како би се осигурали оптимални услови за испољавање и развијање свих потенцијала и пружила одговарајућа помоћ уколико за то постоји потреба;
- праћење постигнућа ученика током школске године.

Наставник у поступку праћења ученика прикупља и бележи податке о постигнућима ученика, процесу учења, напредовању и развоју ученика током године у прописаној евиденцији и својој педагошкој документацији. За праћење напредовања ученика користе се самостални радови ученика који се чувају у форми портфолија.

Под педагошком документацијом сматра се писана документација наставника која садржи: личне податке о ученику и његовим индивидуалним својствима која су од значаја за постигнуће, податке о провери постигнућа, ангажовању ученика и напредовању, датим препорукама, понашању ученика и друге податке од значаја за рад са учеником и његово напредовање.

Школа предвиђа екстерно и интерно праћење постигнућа ученика. Циљ праћења је индивидуализација наставног процеса у целини. Екстерним системом се врши провера постигнућа ученика два пута у току основношколског образовања, на крају четвртог и осмог разреда. Интерна провера напредовања ученика од стране школе врше се од другог разреда у оквиру иницијаног и критеријумског теста. Иницијалним тестом на почетку школске године наставници процењује предходна постигнућа ученика у оквиру предмета или теме, која су од значаја за предмет, а у функцији планирања рада наставника. Критеријумским тестом наставници добијају информације о постигнућу и напредовању ученика, што омогућава индивидуализован приступ у даљем раду.

Родитељи су такође у могућности да прате напредовање своје деце током школске године и путем писаних извештаја, које добијају на крају сваког тромесечја, на полугодишту и на крају године. У извештајима се, осим напредовања ученика, родитељи информишу и о свим аспектима развоја, социјализацији, радним навикама, интересовањима и мотивисаности ученика за рад.

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма. Током оцењивања ученика користиће се Правилник о оцењивању ученика основне школе. У првом разреду оцењивање је описно, а од другог до осмог разреда примењује се бројчано оцењивање. Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Формативно оцењивање – јесте редовно проверавање постигнућа ученика, садржи повратну информацију и препоруке за даљинапредовање – оцена је описна и

бројчана. Провера остварености образовних постигнућа (усмена, кратка писмена) се не најављује и може да се организује и на часовима обраде и увежбавања и евидентира се упедагошкојдокументацији наставника (досије ученика).

Сумативно оцењивање - јесте вредновање постигнућа на крају програмске целине (теме) или за класификациони период из предмета и владања- оцена је бројчана и уноси се у дневник образовно-васпитног рада. Провера остварености образовних постигнућа (усмена, писмена) на крају програмске целине се планира, а вредновање, односно оцењивање најављује.

6. ПРОГРАМИ КОЈЕ РЕАЛИЗУЈЕ ШКОЛА

6.1. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

Допунска настава

Допунска настава се организује за ученике који из објективних разлога у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја.

Циљеви:

- Омогућавање ученицима који заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја да се лакше укључују у редовни васпитно-образовни процес
- Усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе
- Усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу
- Увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутстава за превладавање тешкоћа у учењу

Задаци:

- Ближе одређивање програмских садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе
- Савлађивање утврђених садржаја треба да буде усклађено са потребама и могућностима ученика за које се организује овакав рад
- Пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања
- Пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја
- Пружање помоћи ученицима који раде по прилагођеном програму
- Пружање помоћи ученицима који су због болести, слабог предзнања или других разлога усвојили одређено градиво
- Омогућавање ученицима да кроз вежбу овладају теоријским и практичним делом градива у оквиру својих могућности
- Развијање самопоуздања и редовног учења и вежбања и јачање мотивације ученика

Активности:

- Одређивање ученика за допунску наставу
- Редовна организација часова допунске наставе у току школске године
- Израда плана допунске наставе
- Укључивање родитеља обавештавањем о терминима допунске наставе
- Припрема наставног материјала за ученике и писане припреме за наставнике
- Активности одељенског старешине у подстицању ученика на допунску наставу
- Вођење евиденције

Начин остваривања програма:

Допунски рад организује се током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Када савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом. Одељењско веће и сви наставници ће пратити потребе за допунским радом, предлагати ученике, предмете и анализирати квалитет и резултате рада у допунској настави.

Допунска настава у првом и другом циклусу биће реализована са по једним часом недељног фонда, тј. 36 часова на годишњем нивоу по одељењу. У току зимског распуста школа је у обавези да организује реализацију допунске наставе

Додатна настава

Се организује за ученике који у редовној настави показују изразито занимање за одређени предмет, који поседују могућности које се могу још више развити интензивним радом тј, за изузетно даровите ученике за поједине дисциплине и области.

Циљеви:

- Омогућивање одабраним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима
- Оспособљавање ученика на самосталан рад
- Развој логичког, стваралачког и критичког мишљења ученика
- Оспособљавање ученика за даље самообразовање

Задаци:

- Задовољавање индивидуалних особености ученика, склоности, интересовања, способности за учење
- Подстицање индивидуалног развоја ученика, пре свега њихових интелектуалних карактеристика, што омогућава брже напредовање ученика
- Проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовање и способности
- Груписање ученика према способностима и интересовањима чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада
- Идентификовање талентованих ученика

Активности

- Одређивање ученика за додатну наставу

- Редовна организација часова додатне наставе
- Израда плана додатне наставе
- Припрема наставног материјала и припрема за час наставника
- Учешће на конкурсима, такмичењима
- Подстицање самосталног рада, истраживања, креативности
- Коришћење свих доступних извора знања
- Вођење евиденције

Начин остваривања програма:

Додатна настава се организује и изводи за ученике од 3. до 8. разреда, један час недељно током целе наставне године.

Додатна настава се може реализовати као индивидуализовани (примерен појединим ученицима) и групни (за групе ученика једног или више разреда који се посебно интересују за исте садржаје програма додатног рада). Зависно од интересовања ученика и програмских тема, групе се могу мењати (флексибилност састава групе).

Улога наставника у додатном раду је специфична. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација. Однос ученика и наставника у додатном раду је сараднички, у извесној мери непосреднији и ближи него у редовној настави.

У додатној настави са ученицима наставник прати и евидентира њихов развој и напредовање, усавршава утврђене програме, открива нове могућности индивидуализације рада (проблемски задаци, истраживачки радови, програмиране и полупрограмиране секвенце, коришћење садржаја и разних апарата и техничких помагала и др.), те врши уопштавање и примену стечених знања, умења и вештина у различитим ситуацијама. Обезбеђује укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења). За сваког ученика води досије у који уноси битне податке о његовом напредовању у развоју.

Ученици се самостално опредељују за додатни рад. Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена (година) колико жели.

Припремна настава се организује за ученике упућене на поправни и разредни испит и за полагање завршног испита. Припремна настава остварује се за ученика који је упућен на полагање поправног испита у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је упућен на поправни испит. Школа је дужна да организује припрему свих ученика за полагање завршних испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже завршни испит.

6.2 ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културна и јавна делатност школе обухвата широк спектар деловања с циљем подизања угледа и квалитета рада школе и афирмације ученика и наставника. Кроз културну и јавну делатност школа афирмише своју делатност и обезбеђује ученицима упознавање јавних, културних и привредних центара места.

Циљ програма:

- Проширивање утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења
- Повезивање ученика са институцијама и организацијама у локалној самоуправи ради обogaћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге школе
- Неговање културе и развој свести о њеном значају
- Подстицање позитивних особина у односу према другим ученицима и наставницима
- Развијање толеранције и мултикултурализма
- Проширивање знања из области језика и неговање лепе речи.

Задаци:

- Активно припремање кроз рад секција за различите видове културних манифестација од стране наставника који организују рад секција
- Организација културних активности у школи
- Организација културних активности у сарадњи са локалном самоуправом
- Афирмација школе као културног центра у месту и стварање педагошких и друштвених услова за богаћење културног живота средине
- Презентовање оних резултата којима школа богати културни и друштвени живот средине (радне акције, прославе, јубилеји, манифестације, друштвено-користан рад)

Програмски садржаји:

- Свечани пријем првака
- Обележавање Дечије недеље
- Међународни дан писмености
- Посета Сајму књига
- Новогодишња приредба
- Божићни квиз
- Обележавање школске славе Св. Саве (свечана академија)
- Дан жена
- Дан заштите човекове животне средине
- Путокази (сајам образовања),
- Обележавање значајних датума (националних и међународних – Дан примирја у 1. светском рату, Дан државности, Ускршње манифестације...).
- Прослава матурске вечери
- Учешће на литерарним конкурсима
- Организовање и посете представа
- Посете изложби, концерта, спортских такмичења,
- Научно истраживачке активности и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења.
- Заједничке културне активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи и ван ње.

Начин остваривања програма

Програм културних активности школе остварује се организацијом изложби, приредби, прослава, концерата, смотри, ... Реализатори културних активности

најчешће су ученици и Ученички парламент. Ученици који желе да се баве програмима културе и истраживањима изван школе укључују се у разне активности клубова, удружења, сликарске секције, музичких удружења, интересних група и других организационих форми које код толентованих ученика помажу да се оствари посебна склоност ка уметности или уметничком стваралаштву.

6. 3. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Циљ програма школског спорта и спортских активности школе је да кроз јединство наставних, ваннаставних и ваншколских активности утиче на афирмацију школског спорта, даље унапређивање моторичких способности ученика, очување здравља, правилну примену физичког вежбања у савременим условима живота, развој мотивације, знања, интересовања обухватањем свих ученика овим процесом ради развоја и практиковања здравог начина живота.

Задаци школе у остваривању школског спорта и спортских активности су :

- развој свести о важности сопственог здравља
- развијање потребе неговања и развоја физичких способности
- развој и усавршавање моторичких способности
- усавршавање елемената технике и тактике у разноврсним спортовима
- развијање колективизма и одговорности према раду
- формирање морално-вољних квалитета личности
- превенција насиља
- превенција наркоманије
- превенција малолетничке деликвенције
- сарадња са спортским организацијама, удружењима и другим школама
- способност функционисања у заједници, развој људских врлина и квалитета

Програмски садржаји:

- крос РТС-а и јесењи крос
- свакодневно вежбање у оквиру пројекта „Покренимо нашу децу,,
- спортска недеља у 1. и 2. у полугодишту
- учешће на Оџачком маратону
- Дан школе – спортски дан
- секције – стони тенис, мали фудбал, кошарка, одбојка, рукомет
- корективно – педагошки рад
- школско такмичење у малом фудбалу, кошарци, одбојци, рукомету
- сусрети са спортистима
- презентације спортских клубова
- предавање нутриционисте и лекара
- организовање турнира на којим ће учествовати родитељи и наставници.

Начин остваривања програма:

Програм школског спорта се остварује на часовима физичког и здравственог васпитања, на ваннаставним и ваншколским активностима кроз слободне активности и секције, кроз недељу школског спорта, активности у природи, кроз школска и ваншколска такмичења. Рад се одвија у интересним групама, секцијама или школским екипама које се формирају у преме способности и полу.

Ученик се у сваком тренутку може укључити у рад секције и других облика остваривања овог програма. За ученике који су ослобођени практичног дела наставе планира се рад према посебно дефинисаним исходима. Ови ученици учествују пружајући помоћ наставнику у евиденцији и организацији часова, суђењу, изради презентација....

6.4. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ЗАШТИТЕ ОД ТРГОВИНЕ ЉУДИМА/ДЕЦОМ

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у Школи, специфичности Школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада Школе.

Програмом заштите обезбеђују се услови за сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. Програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања Школа одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење, дефинише превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временску динамику остваривања.

ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Дискриминација је социјално насиље и представља свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта, односно расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и

породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Електронско насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (*web site*), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Занемаривање у Школи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусти у обављању надзора и заштите ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

НИВОИ И ОБЛИЦИ НАСИЉА

Први ниво

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари...	исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање“...	добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности, насилно дисциплиновање, ширење гласина...	добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикулација...	узнемиравајуће „зивкање“, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта...

Други ниво

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
шамарање, ударање, гажење, цепање одела,	уцењивање, претње, неправедно кажњавање,	сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање	сексуално додиривање, показивање порнографског	огласи, клипови, блогови, злоупотреба форума и четовања, снимање камером

„шутке“, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу...	забрана комуницирања, искључивање, одбацивање, манипулисање...	манипулисање, експлоатација, национализам..	материјала, показивање интимних делова тела, свлачење...	појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика..
--	--	---	--	--

Трећи ниво

Физичко насиље	Емоционално/ психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
туча, давлeње, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем...	заstraшивање уцењивање, рекетирање, ограничавање кретања, навођење на коришћење психоактивних супстанци, укључивање у секте, занемаривање...	претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем/ групом, организовање затворених група (кланова), национализам, расизам, сви облици дискриминације (непосредна дискриминација, посредна дискриминација, повреда начела једнаких права и обавеза, забрана позивања на одговорност, удруживање ради вршења дискриминације	завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест...	снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија...

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРОГРАМА

Принципи на којима се заснива овај Програм и поступање на основу њега, односе се на:

- право на живот, опстанак и развој
- најбољи интерес детета, уз обезбеђивање поверљивости података
- спречавање дискриминације, што значи обухватање свих ученика овим Програмом
- активно учешће ученика, које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Циљ програма је превенција свих облика насилничког понашања, као и стручна интервенција у ситуацијама потенцијалног или стварног насилничког понашања ученика, родитеља, наставника или других лица.

Циљеви Програма у превенцији су:

- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
- Идентификација безбедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетирањем ученика, наставника и родитеља
- Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад школе, на препознавање насиља изложављања
- Унапређење способности свих учесника у школском животу – наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља, локалне заједнице – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља
- Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање
- Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу
- Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
- Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у школском животу о томе
- Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
- Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
- Сарадња са родитељима путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи

Циљеви Програма у интервенцији су:

- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака
- Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Превентивне активности заједнички планирају и спроводе ученици, родитељи и запослени.

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ
Формирање Тима за заштиту ученика од насиља за наредну школску годину	Директор
Анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције	Тим за заштиту ученика од насиља

Анкетирање наставника, ученика и родитеља и утврђивање њихових предлога за унапређивање безбедности у школи	Тим за заштиту ученика од насиља
Израда Акционог плана превентивних активности за наредну школску годину	Тим за заштиту ученика од насиља
Организовање дежурства запослених	Директор и Тим за заштиту деце од насиља
Усклађивање постојећих подзаконских аката школе са Законом и Посебним протоколом за заштиту ученика од насиља	Секретар
Дефинисање правила понашања и последица кршења правила понашања	Тим за заштиту деце од насиља, Ученички парламент
Информисање ученика и родитеља о Тиму и његовим активностима и упућивање у могућност тражења помоћи и подршке од Тима	Одељењске старешине
Предавање за родитеље : - Како препознати и како се понашати уколико ваше дете трпи насиље?	Одељењске старешине
Формирање вршњачког тима за заштиту ученика од насиља	Координаторученичког парламента
Коришћење наставних садржаја у превенцији насиља	Наставници
Организовање слободних активности према предлозима Ученичког парламента	Директор и Тим за заштиту деце од насиља, Ученички парламент
Школска спортска такмичења/ спортски дан посвећен безбедном и сигурном школском окружењу (кошарка, фудбал, рукомет и одбојка)	Наставници
Обележавање Дечје недеље	Одељењске старешине, ПП служба и Ученички парламент
Обележавање 19. новембра- Светског дана борбе против злостављања деце	Ученичкипарламент, Тим за заштиту ученика од насиља
Обележавање Светског дана толеранције	Ученички парламент, наставници грађанског васпитања и верске наставе
Радионице за ученике: - Ненасилна комуникација - Умеће комуникације	Стручна служба, одељењске старешине
Групни рад са родитељима на родитељским састанцима: -Насиље у школи и породици, - Ненасилна комуникација и конструктивно решавање конфликта, -Развојне потребе и проблеми деце школског узраста	Одељенске старешине, стручна служба, директор школе
Умрежавање и сарадња са релевантним установама(спољашња заштитна мрежа)	Директор,ППП служба, одељењске старешине

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

САДРЖАЈ	НОСИОЦИ
Обука запослених за примену Посебног протокола за заштиту деце-ученика од насиља у образовно-васпитним установама (за наставнике који нису прошли програм обуке), упознавање са Правилником о диксриминацији као и са Индикаторима за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве ризика	Стручна служба
Предавања за наставнике: - Примена индикатора за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима - Како препознати ризичне облике понашања ученика и како реаговати	Стручна служба
Превенција и решавање дисциплинских проблема у настави	Каталога акредитованих програма стручног усавршавања.
Примена реституције (принципи, значај преговарања, важност постизања договора...)	Каталога акредитованих програма стручног усавршавања.
Управљање дисциплином и партнерска комуникација	Каталога акредитованих програма стручног усавршавања.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Школа интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Редослед поступања у интервенцији

1.Сазнање о насиљу или откривање насиља одвија се непосредним увидом да је насиље у току или посредно, препознавањем спољашњих знакова или поверавањем самог детета или треће особе.

2.Заустављање насиља је обавеза свих запослених у установи, као и да позове помоћ уколико процени да не може самостално да делује.

3.Смиривање ситуације подразумева обезбеђивање сигурности за ученика, удаљавање из ризичне ситуације.

4.Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

5.Консултације у школи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. У консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују

надлежне органе и друге организације и службе: Министарство просвете – школску управу, центар за социјални рад, полицију, здравствену службу и др.

6. Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

7. Ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности школе.

Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервенционих мера и активности.

На првом нивоу активности предузима самостално одељењски старешина у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

На другом нивоу активности предузима одељењски старешина у сарадњи са психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

На трећем нивоу активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију.

Улоге и одговорности запослених и ученика у школи када постоји сумња на насиље или се насиље догоди

ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК

- дежура у складу са распоредом;
- уочава и пријављује случај;
- покреће процес заштите детета (реагује одмах у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија);
- обавештава одељењског старешину о случају;
- евидентира случај у књигу дежурстава и попуњава образац за евиденцију насилног понашања;
- сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА

- уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
- учествује у процесу заштите деце;
- разговара са учесницима насиља;
- информише родитеље и сарађује са њима;
- по потреби, сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља;
- планира и изводи активности у оквиру ЧОС ;
- прати ефекте предузетих мера;

- евидентира и води документацију о случају; прибавља потпис родитеља
- по потреби, комуницира са релевантним установама.

ТИМ, ПЕДАГОГ, ПСИХОЛОГ

- уочава случајеве насилног понашања;
- покреће процес заштите детета, реагује одмах;
- обавештава одељењског старешину и сарађује са њим;
- по потреби, разговара са родитељима;
- пружа помоћ и подршку деци/ученицима, наставницима;
- разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите;
- обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера;
- по потреби, сарађује са другим установама;
- евидентира случај.

ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ

- уочава и пријављује случајеве насилног понашања;
- прекида насиље.

УЧЕНИЦИ, ДЕЦА

- дежурају заједно са наставницима на одморима;
- уочавају случајеве насилног понашања;
- траже помоћ одраслих;
- пријављују одељењском старешини;
- учествују у мерама заштите.

ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Запослени у школи воде евиденцију о појавама насиља у образац за евиденцију о случајевима насиља који садржи:

- Шта се догодило ?
- Ко су учесници ?
- Како је пријављено насиље ?
- Врсте интервенције?
- Какве су последице?
- Који су исходи предузетих корака?
- На који начин су укључени родитељи, одељенски старешина, стручна служба?
- Праћење ефеката предузетих мера.

Одељењски старешина бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности; подноси извештај тиму за заштиту, у складу са динамиком.

Педагог бележи насиље на другом и трећем нивоу; води и чува документацију (службене белешке, податке о лицу, догађају, предузетим радњама и др.); прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа; подноси извештај тиму за заштиту, у складу са динамиком.

ПРАЋЕЊЕ ЕФЕКТА ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА

Одељењски старешина и стручна служба прате ефекте предузетих мера.

Прате:

- понашање ученика који је трпео насиље (да ли се повлачи, да ли постаје агресивно, да ли тражи подршку и на који начин...) и ученика који се понашао насилно (да ли наставља санападима, да ли тражи друге жртве, да ли га група одбацује, да ли га група подржава...);
- како реагују пасивни посматрачи (да ли се обраћају старијима за помоћ, да ли сви знају како да се повежу са унутрашњом заштитном мрежом и ко је њихова особа од поверења, да ли се препознаје страх, да ли сами предузимају неке акције и сл.);
- шта се дешава у одељењу (да ли се издвајају нове групе, каква је атмосфера ...);
- колико су родитељи сарадници у активностима на смањивању насиља;
- како функционише Тим и унутрашња заштитна мрежа (где су слабе тачке и шта се може боље);
- колико су друге институције (спољна заштитна мрежа) укључене и који су ефекти њиховог укључивања.

Уколико се увиди да се ситуација насиља понавља, усложњава и постаје ризичнија и опаснија, неопходно је предузети следеће заштитне мере:

- појачати опрез свих запослених и дежурних наставника и ученика
- укључити у рад родитеље и школског полицајца
- наставити са индивидуалним радом - психолог школе
- укључити стручњаке из других установа (из спољашње заштитне мреже)

ИЗВЕШТАВАЊЕ

Тим квартално извештава Наставничко веће, а полугодишње Школски одбор и Савет родитеља Школе о реализацији и ефектима превентивних и интервентних мера и активности.

Извештавање о појединим случајевима насиља врши директор школе водећи рачуна о поверљивости података, заштити приватности стављајући интересе детета изнад интереса родитеља, школе, струке и др.

Подаци до којих се дође су поверљиви и могу се ставити на располагање само службеним лицима ангажованим у поступцима заштите деце од насиља.

ПРОЦЕЊИВАЊЕ ЕФЕКТА ПРИМЕНЕ ПРОГРАМА

На основу евиденције о случајевима насиља праћење ефеката предузетих мера ће извршити Тим за заштиту ученика од насиља преко следећих **индикатора**:

- броја и нивоа облика насилног понашања
- број случајева насилног понашања са позитивним ефектима у односу на укупан број пријављених у току школске године
- однос пријављених облика насилног понашања текуће и претходне школске године
- однос броја случајева насилног понашања са позитивним ефектима текуће и претходне школске године
- анализа упитника проведеног међу ученицима о степену безбедности у школи.

ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМА

Извештај о остваривању Програма заштите је саставни део Годишњег извештаја о раду Школе и доставља се Министарству просвете, односно надлежној школској управи. Извештај садржи, нарочито: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

АКЦИОНИ ПЛАН ПРЕВЕНТИВНИХ АКТИВНОСТИ

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције у предходној школској години, Школа утврђује Акциони план превентивних активности за наредну школску годину. Акциони план превентивних активности је саставни део Годишњег плана рада школе.

8.3. СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Циљ програма

- Спречавање свих облика дискриминације у школском окружењу и обезбеђивање равноправног третмана свих ученика, запослених и родитеља без обзира на:
- расу, пол, узраст, језик, вероисповест, националну припадност,
- здравствено стање или сметње у развоју,
- социо-економски статус,
- сексуалну оријентацију,
- друга лична својства.

Задаци програма

- Препознати и спречити све облике дискриминације.
- Развијати културу толеранције, уважавања и инклузије.
- Едуковати ученике, родитеље и наставнике о последицама дискриминације.
- Успоставити механизме брзог реаговања на случајеве дискриминације.

Облици дискриминације који се препознају у школи

Облик дискриминације	Примери
Расна / етничка	Исмевање због порекла, забрана коришћења матерњег језика
Полна и родна	Омаловажавање због пола, наметање родних улога
Дискриминација особа са сметњама у развоју	Изолација, изрутивање, неприлагођено школско окружење
Социјално-економска	Искључивање ученика због сиромаштва или стила облачења
Верска	Забрана изражавања верских уверења
Дигитална	Онлајн говор мржње, ширење стереотипа

Превентивне и интервентне мере које се предузимају су сачињене и у оквиру програма за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања

Табела: Превентивне активности, носиоци и време реализације

Активност	Опис	Носиоци	Време реализације
Едукација о људским правима	Радионице о поштовању различитости	Психолог, наставници	Септембар – децембар
Тематски часови	У оквиру часова одељењске заједнице	Наставници, одељењске старешине	Континуирано
Недеља толеранције	Креативне активности: плакати, поруке, приредбе	Тим за заштиту ученика	Новембар
Вршњачка подршка и инклузија	Вршњачки тимови који подржавају ученике из осетљивих група	Стручна служба, вршњачки тим	Током године
Едукација наставника	Семинари о препознавању и реаговању на дискриминацију	Школа, Управа, спољни сарадници	Током године
Едукација родитеља	Теме: Толеранција, предрасуде, инклузија	Одељењске старешине, психолог	Током године
Кутија поверења	Анонимно пријављивање дискриминације	Тим за заштиту	Током целе године

Школа се обавезује да ће доследно спроводити све мере ради спречавања дискриминације, уважавајући различитост сваког детета и промовишући културу поштовања и толеранције.

8.4 ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА УСТАНОВЕ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА

Према Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (Службени гласник РС број 11/2024) кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету лицима које су непосредно или посредно изложене кризном догађају. Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

- Природна смрт детета/ученика;
- Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
- Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
- Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
- Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;
- Нестанак детета/ученика;
- Масовно тровање у простору установе;
- Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично;
- Талачка криза;
- Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
- Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материјала и пожара);
- Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);
- Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
- Други кризни догађаји, у смислу овог правилника.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредог стања, установа поступа у складу са прописима који се уређују.

Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се тим за кризне догађаје, који има следеће задатке:

- прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа;
- успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите;
- сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције;
- благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запо- слених и медија о догађају;
- психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима;
- израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи;
- организација евентуалних комеморативних активности;
- праћење реализације планова и евалуација;
- вођење документације и извештавање и
- други послови који могу бити од значаја у ситуацијама када се деси кризни догађај.

Директорка основне школе је формирала Тим за кризне догађаје решењем у оквиру Тима за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања, а чине га:

- директор школе
- стручни сарадници- психолог школе
- два наставника (један из првог циклуса, један из другог циклуса)
- представник Савета родитеља,
- домар
- представник спољашње мреже-лекар,

Координатор Тима је координатор Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

У складу са личним компетенцијама сви чланови тима учествују у активностима кризне интервенције, а које се односе и на пружање психосоцијалне подршке која обухвата активности- праћења реаговања, процене потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке и др, као и

активности информисања које обухватају прикупљање, проверавање, селекцију, дистрибуцију информација, као и припреме саопштења.

**ПРОЦЕНА СНАГА, КАПАЦИТЕТА И СПЕЦИФИЧНОСТИ УСТАНОВЕ У
ОДГОВОРУ НА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ**

SWOT анализа процене снага, капацитета и специфичности установе да се суочи са различитим потенцијалним кризним догађајима је приказана у табели испод.

СНАГЕ/ КАПАЦИТЕТИ	СЛАБОСТИ
- Школа се налази у мирном месту са ниском стопом криминала, суицида и саобраћајних незгода; - Школа нема велики број ђака и запослених (укупно око 300 ђака и 60 запослених); - Постојање видео надзора, плана евакуације, редовна провера контроле ПП апарата; - Позитиван етос и сарадничка атмосфера; -Редовна контрола санитарног инспектора, - Сви запослени имају обуку за безбедност и здравље на раду и заштите од пожара, а за новозапослене се исте правовремено одржавају. - Развијен систем дежурстава Наставника и помоћног особља; - Присуство школског полицајца - Развијен систем ефикасног информисања запослених, ученика и родитеља, школски сајт и ФБ страница, телефонска комуникација; - Успостављена добра сарадња са медијима који се баве локалним информисањем -Школа има успостављену добру сарадњу са представницима система на локалу и цивилним сектором. -Наставно особље и стручна служба континуирано се стручно усавршавају.	- Недостатак система обавештења о узбуни у виду звучног обавештења, паник светла... - Непостојање релевантних података и акционих истраживања на тему безбедносне културе, информисаности и реаговања у кризним ситуацијама ученика, запослених и родитеља. - Недостатак финансијских средстава школе за све потребне и планиране; -Непостојање мреже подршке у локалној средини за пружање психосоцијалне подршке ученицима, родитељима, као и превентивно деловање.
Могуће активности	Потенцијалне опасности/ потешкоће
Едукација ученика и родитеља - Стручно усавршавање свих запослених из овог домена - Реализација превентивних активности и показних вежби. - Јасна подела улога, обавеза и одговорности у	Гласине и дезинформације које се шире усмено и путем друштвених мрежа у кризним ситуацијама. - Евентуална недовољна координисаност свих активности и актера унутар установе и

установи приликом одговора на кризе догађаје	спољашње мреже. -Непрофесионално понашање појединаца, паника.
--	---

У ужој и широј заједници постоје установе, организације и удружења са којима је могуће остварити сарадњу у ситуацији кризног догађаја:

1. Министарство просвете Републике Србије
2. Школска управа Сомбор (мобилни тим)
3. Локална самоуправа општине Оџаци
4. Институт за здравствену заштиту деце и омладине Нови Сад
5. Полицијска управа Оџаци
6. Ватрогасно друштво Оџаци
7. Дом здравља Оџаци
8. Центар за социјални рад општине Оџаци
9. Црвени крст Оџаци
10. Пошта
11. “Caritas” Србија
12. “Уницеф” Србија
13. Центар “Срце” Нови Сад

БЕЗБЕДНА МЕСТА УНУТАР И ИЗВАН УСТАНОВЕ У СИТУАЦИЈАМА КРИЗНИХ ДОГАЂАЈА

Школа има сачињен План евакуације, који се налази истакнут на свим улазима и код зборнице.

На основу процене ризика од катастрофа сачињен је План заштите испасавања за школу.

Све просторије у школи (канцеларије, учионице, кабинети, кухиња и све остале помоћне просторије) су јасно означене. Разреди и одељења првог циклуса су такође јасно назначени. У другом циклусу настава је кабинетска, а распоред боравка појединог одељења у поједином кабинету назначен је у распореду часова који се налази у:

- школској зборници
- канцеларији директора школе
- канцеларији секретара школе
- канцеларији педагога
- у портирници школе у којој према задужњима бораве помоћни дежурни радици

У школи је такође јасно обележен главни (службени) улаз и ученички улаз из школског дворишта.

Као безбедно место изван школе одређено је место- СПЦ који је у непосредној близини школе.. Потребно је израдити дупликате кључева за све просторије у школи, које ће стајати са унутрашње стране просторије како би наставник могао да закључа исту уколико буде потребе за тим.

НАЧИН АЛАРМИРАЊА

За алармирање се користе уобичајена, прописана средства алармирања и узбуђивања јавности у ситуацијама кризног догађаја. Такође у зависности од конкретне ситуације, користиће се и ручно школско звоно којим управља помоћно особље. Начин звоњења – једно кратко и три дуга звона.

НАЧИН ИНФОРМИСАЊА

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања, у том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања. Школа је дужна да обавести ШУ Сомбор, односно министарство пре давања изјаве медијима о конкретној ситуацији која се догодила.

У пословима информисања Тим за кризне догађаје сарађује са Тимом за маркетингултурне и јавне делатности школе и администраторима школског сајта и Фејсбук странице. За комуникацију са ученицима и родитељима користиће се одељењске Вибергрупе које су се до сада показале као веома ефикасне у прослеђивању информација. Сваки одељењски старешина задужен је за комуницирање са својим ученицима и њиховим родитељима/старатељима, а у ситуацији кризнодогађаја прослеђује само и искључиво информације које добије од Тима за кризне догађаје и запосленог којег је именовао директор школе. Запослени/ ученик или друго лице које има сазнање да се дешава кризни догађај о истом обавештава домара, он обавештава директора који информиса даље запослене.

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

У циљу јачања компетенција установе за пружање психосоцијалне подршке, реализацију плана евакуације, односно компетенција за ефикасно реаговање у различитим кризним ситуацијама школа ће планирати стручно усавршавање запослених из следећих области:

1. Обука у пружању прве помоћи да ли то постоји као опција и ко би то радио
2. Обука из противпожарне заштите и реаговања у ситуацијама пожара за новозапослене и запослене који нису прошли обуку
3. Обука у реализацији плана евакуације за запослене – да ли то треба и ко ради то.
4. Обуке у пружању психосоцијалне помоћи ученицима-у сарадњи са психологом школе, ДЗ Оџаци, Центром за социјални рад општине Оџаци, Друштвом психолога Србије, Министарством просвете Републике Србије, Школском управом Сомбор, Институтом за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, образовним удружењима грађана који реализују акредитоване семинаре у складу са материјалним могућностима школе.
5. Обука о реаговању у ситуацијама природних катастрофа као што су земљотреси, поплаве и др. -у сарадњи са “Каритас “ Србија и стручним удружењима и агенцијама у складу са материјалним могућностима школе.
6. Обука о реаговању у ситуацијама нарушене безбедности ученика и запослених-у сарадњи са Полицијском станицом Оџаци и Министарством унутрашњих послова Републике Србије, као и реализацијом Пројекта „Заједно и безбедно кроз детињство“.
7. Обука о информисању и извештавању у складу са јавним интересом у ситуацијама кризних догађаја-у сарадњи са струковним удружењима новинара или другим релевантним организацијама у складу са материјалним могућностима школе.

Тим за кризне ситуације ће у сарадњи са Тимом за стручно усавршавање сваке школске године донети план стручног усавршавања који ће обухватити једну или више едукација из наведених области, а исто ће се наћи и у годишњим плановима стручног усавршавања запослених.

УНАПРЕЂИВАЊЕ БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ УЧЕНИКА И ЗАПОСЛЕНИХ

У оквиру унапређивања безбедносне културе ученика и запослених планираће се активности које јачају њихове социо-емоционалне компетенције, као што су конструктивно решавање сукоба, емпатија, толеранција, алтруизам..., а које ће бити обрађиване кроз радионице стручног сарадника и одељенских старешина у оквиру ЧОС-а. Ова врста активности ће допринети не само побољшању школске климе, стварању групне кохезије, неговању осећања припадности и солидарности, већ и јачању психолошке отпорности појединаца и колектива. Отпорност установе унапређивање се и кроз благовремено и доследно спровођење интервентних активности у оквиру заштите ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Неке од активности које се могу реализовати:

1. Акционо истраживање на тему безбедносне културе ученика и запослених.
2. Едукација ученика да препознају опасне и кризне ситуације-предавања, трибине, гостовања стручњака по позиву, радионице, ИКТ квизови, Е bookови и сл.
3. Едукација ученика и запослених о начинима реаговања у кризним ситуацијама.
4. Едукација ученика и запослених о начинима трагања за помоћи у току и након завршетка кризне ситуације.
5. Едукација ученика и запослених на тему превенције и подизања безбедносне културе у школи, локалној заједници, регионалној и националној безбедности.

Тим за кризне ситуације ће у сарадњи са Тимом за стручно усавршавање, Тимом за развој школског програма и Тимом за развојно планирање сваке школске године донети План који ће укључивати и активности за подизање безбедносне културе за ту школску годину. План ће бити саставни део Годишњег плана рада школе, Школског и развојног плана.

НАЧИНИ РЕАГОВАЊА-КОРАЦИ У ПОСТУПАЊУ УСТАНОВЕ КАДА СЕ ДОГОДИ КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

У ситуацијама када школа има сазнање да се догодио кризни догађај, одмах, а најкасније у року од 24 сата активира тим за кризне догађаје, који спроводи активности по следећим корацима:

1. Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа Тим прикупља све релевантне информације (опис догађаја, место, време када се десио догађај, ко је све погођен кризним догађајем и каква му је помоћ потребна, где се налази и у каквом је стању...), проверава веродостојност, у зависности од врсте кризног догађаја хитно обавештава полицију, ватрогасце, хитну помоћ и друге потребне органе, односно службе. Тим за кризне догађаје благовремено информисе Министарство просвете, односно ШУ Сомбор о догађају, као и предузетим активностима.

2. Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите На основу прикупљених података, уз обавезу хитног обавештавања спољашње мреже заштите школа, процењује да ли самостално може да поступа или јој је потребна помоћ и подршка спољашње мреже (у зависности од облика/ врсте и степена интензитета кризног догађаја школа процењује кога укључује од спољашње мреже заштите) са којом сачињава заједнички план деловања, начина рада и извештавања.

3. Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције Уколико кризни догађај као последицу има најмање троје или више повређених или настрадалих лица, директор је у обавези да одмах по сазнању обавести Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације, који је формиран у складу са Протоколом о поступању приликом суочавања

друштва са кризним ситуацијама у оквиру Радне групе Владе Републике Србије ради пружања потребне подршке.

У ситуацијама када поступи мобилни тим, тим за кризне догађаје установе постаје саставни део мобилног тима. Тим за кризне догађаје установе пружа потребне информације мобилном времену, учествује у заједничком планирању, организацији и реализацији психосоцијалне подршке. У сарадњи са мобилним тимом, тим установама врши праћење и идентификовање деце/ученика и запослених којима је потребна помоћ, пружа прву психолошку помоћ као и друге видове подршке..

4. Благовремено информисање ученика, родитеља, запослених и медија о догађају Директор установе именује особе задужене за припрему званичних информација за родитеље, ученике, запослене и медије. Обавештења имају сврху континуираног информисања запослених, родитеља и деце/ученика и медија о најновијим, провереним и тачним информацијама до којих је установа дошла, ради планирања одговарајуће подршке и предузимања других потребних мера (сузбијање гласине и ширења панике); упознавање са могућим тешкоћама, ризицима, изазовима и начинима за њихово превазилажење; упознавање са начинима подршке. Саопштење за медије сачињава се у сарадњи са надлежним службама Министарства.

5. Психосоцијална подршка ученицима и запосленима Тим за кризне догађаје ће пратити реаговање ученика, родитеља и запослених, идентификује коме је потребна помоћ и у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. Приликом пружања психосоцијалне подршке као основне интервенције користи се психолошка прва помоћ. У зависности од врсте, интензитета и последица кризног догађаја, тим процењује потребу за укључивањем представника из система здравствене заштите у циљу пружања психосоцијалне подршке и/или укључивања интерсекторског мобилног тима за кризне ситуације.

6. Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи У сарадњи са Педагошким колегијумом, Тимом за обезбеђивање квалитета рада школе, Тимом за развој школског програма и Тимом за инклузивно образовање, Тим за кризне интервенције, у зависности од врсте и обима кризног догађаја, броја погођених особа, процену даљих ризика, реакцију локалне заједнице и одговарајуће правне аспекте израђује план рада школе у измењеним околностима у којем мора јасно бити назначено: - активности/мере - реализатори - време реализације - начини реализације - начини евалуације - извештавање Уколико је дошло до прекида реализације наставе, Педагошки колегијум и Тим за кризне интервенције ће изградити посебан план даље реализације о-в. рада, усваја га Наставничко веће, Школски одбор доноси на ванредној седници одлуку, а потом се шаље на сагласност Школској управи Сомбор.

7. Организација евентуалних комеморативних активности У случајевим смртних исхода, Тим организује комеморативне активности водећи рачуна о развојним карактеристикама ученика, као и емотивном стању ученика и запослених, односно планира адекватне комеморативне активности.

8. Праћење реализације плана и евалуација Тим прати реализацију свих корака и спроведеног плана активности, коригује и ревидира у складу са ситуацијом у установи.

9. Вођење документације и извештавање Тим води документацију о свим спроведеним активностима и доставља је Школској управи Сомбор у року од 15 дана од наступања стабилизације рада у школи-повратака у уобичајене активности и наставни план пре наступања кризног догађаја. Извештаји о раду Тима за кризне догађаје постају саставни део Годишњег извештаја о раду школе за дату школску годину.

Када су жртве кризног догађаја деца са хроничним болестима, деца са сметњама у развоју и инвалидности, тим за кризне догађаје након идентификације израђује индивидуализоване планове у сарадњи са родитељима и представницима спољашње мреже заштите.

НАЧИНИ РЕАГОВАЊА/ ПОСТУПАЊЕ ШКОЛЕ НАКОН КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у установи тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата: анализу ефеката спроведених мера и активности односно реализацију измењеног плана рада, као и пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај. На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, школа ће унапређивати план поступања у кризним ситуацијама.

Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења наставе у измењеним условима, тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада. Израђени план реализације усваја наставничко веће, док школски одбор доноси одлуку, а сагласност на план даје надлежна школска управа.

Извештај о реализацији посебног плана део је годишњег извештаја о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговање деце/ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађају (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

ПРОГРАМ УКЉУЧИВАЊА И САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ НА ЈАЧАЊУ ОТПОРНОСТИ УСТАНОВЕ

Са циљем јачања отпорности установе која се заснива на принципима континуитета, сарадње, доступности и ефикасности, школа ће укључивати породице ученика. Представник Савета родитеља је члан Тима за кризне интервенције и у ситуацијама кризног догађаја равноправно учествује у реализацији свих планираних активности, при том комуницирајући активно са осталим члановима Савета, заступајући њихове предлоге, потребе и интересе. Сарадња са родитељима и породицама ученика ће се остваривати и кроз њихову партиципацију и у превентивне активности школе за јачање отпорности као што су нпр: учесници у истраживањима, учесници у округлим столовима и дебатама, учесници и реализатори радионица, акција, едукација, семинара и другим активностима. План укључивања родитеља и сарадње са породицом на јачању отпорности установе ће бити и део Плана сарадње са породицом који је саставни део Годишњег плана рада школе.

ПРАЋЕЊЕ, ЕВАЛУАЦИЈА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРОГРАМА

Тим за кризне догађаје прати реализацију овог програма континуирано током сваке школске године, евалуира и извештава о реализованим активностима. Извештај се подноси два пута током школске године, на полугодишту и крају школске године.

Извештај се подноси на обрацу који је универзалан за све тимове у школи и саставни је део Годишњег извештаја о раду школе.

У ситуацијама кризног догађаја, Тим свакодневно прати реализоване активности, у складу са Правилником и овим Програмом, евалуира их и ревидира, те о томе редовно и свакодневно извештава Мобилни тим, Школску управу и Министарство просвете.

План рада тима за кризне догађаје сачињава се на почетку школске године и чини саставни део Годишњег плана рада школе.

8.4. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ РИЗИЧНИХ ПОНАШАЊА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Циљ програма

Развијање знања, вештина и ставова који код ученика подстичу здраве стилове живота, социјалну одговорност и отпорност на утицаје који воде ка ризичним понашањима.

Ризична понашања обухваћена програмом

Област	Примери
Злоупотреба ПАС (психоактивних супстанци)	Алкохол, дуван, дроге
Вршњачко и дигитално насиље	Претње, исмевање, искључивање, ширење лажи
Самоповређивање и аутоагресија	Сечење, повлачење, мрачне мисли
Ризично сексуално понашање	Превремени односи, недостатак информација
Бекство од куће или из школе	Нередовно похађање наставе, скитња
Зависност од интернета / игрица	Занемаривање обавеза, изолација

Задаци програма

- Едукација ученика, родитеља и наставника о ризицима и последицама.
- Развијање вештина самопоуздања, доношења одлука и отпорности на притиске.
- Јачање менталног здравља и социјалне подршке у школи.
- Успостављање јасних механизма за рано препознавање и интервенцију.

Превентивне активности

Активност	Опис
Едукације о штетности ПАС	Предавања и радионице са стручњацима (МУП, Дом здравља)
Радионице о емоцијама и самопоуздању	Јачање емоционалне писмености, самоконтроле и вештина асертивности
Обука за препознавање дигиталног насиља	Заштита на интернету, етикета комуникације
Клуб здравих стилова живота	Изборна активност – промоција физичке активности, правилне исхране
Обележавање важних датума	Дан борбе против дрога, Дан менталног здравља,

	Дан безбедног интернета
Саветодавни разговори за ученике	Индивидуални и групни рад са децом у ризику
Едукација родитеља	Предавања: Вршњачки утицај, психоактивне супстанце, дигиталне зависности
Рад са наставницима	Препознавање знакова ризичних понашања, комуникација са децом у кризи

Рад са ученицима у ризику

- Саветовање и психолошка подршка.
- Рад са породицом (састанци, индивидуални планови).
- Укључивање у спортске, културне и вршњачке активности.
- Повезивање са службама у заједници (Дом здравља, ЦСР, Полиција, НВО).

Улоге и одговорности

Субјекат	Улоге
Наставници	Примећују, пријављују, сарађују у реализацији мера
Одељењске старешине	Редовна комуникација са ученицима и родитељима
Стручна служба	Спроводи интервенције, ради дијагностику и праћење
Тим за заштиту ученика	Координише све активности и прати случајеве
Директор	Одобрава и прати реализацију програма
Ученици	Активно учествују, пријављују, подржавају вршњаке
Родитељи	Сарађују са школом и прате дете код куће

Партнерске институције

- Центар за социјални рад
- Дом здравља
- Министарство унутрашњих послова
- Општинска организација Црвеног крста
- Невладине организације (радионице, кампање, саветовалишта)

Показатељи успеха / Евалуација

- Смањење броја пријава ризичних понашања.
- Повратне информације ученика и родитеља (анкете).
- Извештаји тима за заштиту ученика.
- Број реализованих радионица, трибина, саветовалишта.

Закључак

Програм има за циљ да школа постане заједница у којој се негују здрави односи, подршка и поштовање, а ученици оснажују да праве добре изборе и брину о себи и другима. Активности из програма спроводи Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и Тим за бригу о менталном здрављу у сарадњи са другим тимовима, активима, ученицима, родитељима. Тим за бригу о менталном здрављу и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на почетку школске године у сарадњи са ученицима, родитељима и запосленима заједнички планирају, осмишљавају, а током године и спроворе превентивне активности, начине информисања о садржајима превенције ризичних понашања у основној школи.

6.5. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ МАЛОЛЕТНИЧКЕ ДЕЛИКВЕНЦИЈЕ

Циљ програма превенције малолетничке деликвенције је да кроз јединствено деловање са другим програмима школе и свим надлежним институцијама које се баве заштитом деце и младих значајно утиче на подизање нивоа свести свих ученика, родитеља и наставника као актера образовно-васпитног процеса о деликвентном понашању, безбедности ученика, ризицима сукоба са законом, могућим последицама, те на тај начин стварањем претпоставки за правилан раст и развој.

Задаци школе у превенцији малолетничке деликвенције су :

- подизање одговорности ученика према сопственој безбедности и безбедности других
- укључивање свих актера образовно-васпитног процеса у програм превентивног деловања
- остваривање сарадње са МУП-ом
- остваривање сарадње са Центром за социјални рад
- остваривање сарадње са Домом здравља
- развијање потребе поштовања закона
- развијање морално-вољних квалитета личности
- уочавање повезаности психоактивних супстанци и повећаног ризика од малолетничке деликвенције
- способност функционисања у заједници, развој људских врлина и вредности

Програмски садржаји и активности:

- Снимање ситуације у школи о ученицима који имају потенцијалних проблема у социјалном понашању (кроз праћење и анализу понашања ученика, разговор са ученицима и наставницима, анкетирање од.старешина, сарадњу са родитељима, по потреби...)
- Информисање родитеља о Програму превенције ризичних понашања ученика
- „Основи безбедности“ предавања МУП-а.
- Радионице Центра за социјални рад.
- Радионице Ученичког парламента.
- Предавања представника Дома здравља.
- Подршка злостављаној и занемареној деци.
- Едукација наставника за непосредан рад са децом са неприлагођеним понашањем.
- Оснаживање деце и младих за вршачку медијацију
- Дечија недеља
- Друштвеностран рад - сакупљање старе хартије, акција размене књига
- Спортски дан, спортска недеља, школско такмичење у кошарци, фудбалу, одбојци.
- Посета музеју, биоскопу, позоришној представи.
- Предавање на тему штетности пушења, алкохолизма и наркотика
- Учешће на литерарним и ликовним конкурсима на тему малолетничке деликвенције.
- Истраживачки рад о ставовима младих везаних за наркоманију и присутност болести зависности међу ученицима
- Презантација резултата анкете ученицима, родитељима и наставницима
- Предавање за родитеље и наставнике о проблемима болести зависности
- Састанци чланова Тима за заштиту од НЗЗ са циљем праћења ефеката предузетих мера.

Начин остваривања програма:

Одељењски старешина и предметни наставници су у обавези да у свакодневном контакту са ученицима, а нарочито на часовима одељењске заједнице и одељењског старешине, ученике упознају са опасностима са којима се могу суочити за време боравка у школи и извођења других активности које организује школа, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити.

Програм превенције употребе ПАС-а реализоваће се кроз редовну наставу, часове одељењског старешине, секције, предавања (ангажовање стручњака из медицине и полицијске станице- спољни сарадници), трибине на тему "Штетности коришћења ПАС-а", путем индивидуалних разговора, паноа, такмичења....

Школа сарађује са државним органима, органима општине и другим субјектима и надлежним институцијама са којима је таква сарадња потребна у поступку обезбеђивања и спровеђења мера превенције и заштите.

6. 7. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Циљ програма професионалне оријентације школе је да у сарадњи са другим установама за професионалну оријентацију пружа помоћ родитељима/старатељима и ученицима у избору средње школе, односно будућег занимања.

Програм ПО реализује се кроз пројекат Професионална оријентација на прелазу у средњу школу за ученика 7. и 8. разреда који има за циљ успостављање функционалног и одрживог програма професионалне оријентације за ученике који завршавају основну школу.

За ученике од 1. до 6. разреда циљ је да ученици препознају своје способности, склоности, интересовања, таленте, жеље што је полазна основа у процесу одлучивања за избор будућег образовања и занимања.

Задаци школе у оквиру програма професионалне оријентације су :

- праћење развоја ученика
- остваривање сарадње са установама које се баве професионалном оријентацијом
- примена петофазног процесног модела професионалне оријентације
- упознавање ученика са њиховим способностима
- упознавање ученика са путевима школовања
- упознавање ученика са путевима каријере
- упознавање ученика са занимањима
- помоћ ученицима и родитељима у промишљеном доношењу одлуке о избору занимања

Активности:

- Саветовање ученика 8. разреда о свим релевантним факторима доношења одлуке о професионално опредељењу (разговор по одељењима);
- Индивидуално саветовање са ученицима о њиховим професионалним интересовањима;
- Индивидуално саветовање са свим заинтересованим ученицима о повезаности личних особина и афинитета са захтевима посла;
- Индивидуално саветовање са свим заинтересованим родитељима;

- Представљање различитих професија у сарадњи са родитељима професионалцима;
- Радионице из приручника Професионална оријентација- програм за основне школе са ученицима и родитељима
- Презентација средњих школа у нашој школи
- Обилазак средњих школа на Дан отворених врата;
- Албум разних занимања
- Реални сусрети
- Изложба ученичких радова- Ја за 10 година
- Приказивање жељеног занимања кроз цртеже
- Учествовање на разним такмичењима према интересовањима и способностима ученика

Програмски садржаји :

Програм за 7. разред чини 36 радионица, а за 8.разред 40 радионица.

Програм професионалне оријентације остварује се кроз пет модула:

- 1.**Самоспознаја:** препознавање сопствених капацитета, способности, интересовања, вредности и склоности.
2. **Информисање о занимањима:** прикупљање информација о занимањима, анализа и структурисан начин обраде информација тако да се омогући добра информисаност при одлучивању о избору занимања.
- 3.**Могућности школовања:** упознавање могућности школовања и каријере које воде до остварења жељеног занимања.
- 4.**Реални сусрети са светом рада и занимања:** сусрет са представницима занимања, распитивање о занимању и испробавање занимања у предузећима/ организацијама/ установама/ средњим школама како би млади проверили и употпунили сопствене слике о свету рада и занимања.
- 5.**Одлука о избору занимања:** анализа сопственог пута професионалне оријентације и доношење самосталне одлуке о избору школе/занимања.

Начин остваривања програма :

Школа формира Тим за професионалну оријентацију у чијем су саставу наставници и стручни сарадници који реализује програм професионалне оријентације за ученике 7. и 8. разреда. Тим имплементира програм професионалне оријентације тако што дефинише редослед активности, облик реализације (курикуларно, час/чоз, изборни предмет или пројекат) , информише одељенске старешине 7. и 8. разреда, ученике и родитеље, дефинише број ученика који ће бити обухваћени програмом, прибавља сагласност родитеља, формира распоред радионица, оснива вршњачку групу, пружа подршку у реализацији радионица, сарађује са средњим школама друштвене средине, са експертима из појединих области, организује реалне сусрете, организује посету сајму образовања на ком се представљају средње школе, сарађује са стручним органима школе, родитељима, води евиденцију и извештава.

За ученике од 1. до 6. разреда професионална оријентација се реализује темама у оквиру обавезне и изборне наставне предмете, ЧОС и слободне активности.

Програм подразумева укључивање родитеља/старатеља у процес професионалне оријентације њиховог детета пре свега као подршку у самосталном одлучивању. Родитељи се охрабрују да развијају сопствене компетенције за родитељство у циљу оснаживања детета за доношење самосталне одлуке о избору школе и занимања. Укључују се путем родитељских састанака, заједничких радионица са децом и

реалних сусрета у којима учествују као представници занимања и презентери сопственог пута каријере.

6.8. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ програма здравствене заштите је очување здравља ученика, подстицање правилног односа и бриге према сопственом здрављу, развој здравствених и хигијенских навика код ученика као претпоставки за правилан раст и развој, формирање одговорног односа и начина заштите од савремених болести.

Задаци :

- остваривање сарадње са Домом здравља Оџаци
- стицање знања, вештина, ставова у очувању сопственог здравља: правилна исхрана; хигијенске навике; физичка активност; превенција болести зависности; хуманизација односа међу половима; квалитетан суживот узаједници; промовисање позитивних социјалних интеракција у циљу очувања здравља;
- оспособљавање ученика да буду активни учесници у очувању свога здравља, развијање одговорног односа према себи и другима, превенција негативних облика понашања значајних за очување здравља
- упознавање ученика са начинима контролисања личног здравственог стања и значајем редовне контроле;
- унапређивање хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље;
- остваривање активног односа и узајамне сарадње школе, породице и заједнице ради утицаја на развој, заштиту и унапређење здравља ученика.

Програмски садржаји :

Здравствено васпитање, теме : Ово сам ја (4 садржаја), Шта знам о здрављу (4 садржаја), Дневни ритам (2 садржаја), Хигијена (3 садржаја), Исхрана и њен значај за здрав живот (3 садржаја), Шта се догађа у мом телу (1 садржај), Ја и моје здравље (1 садржај), Дневни ритам (3 садржаја), Лична хигијена (1 садржај), Исхрана (2 садржаја), Превенција злоупотребе алкохола (1 садржај), Занемаривање и злостављање деце (1 садржај). Пубертет, Сексуално васпитање, Хигијена и здравље, Исхрана и знање у вези са исхраном, Повреде и стања када је могуће указати прву помоћ, Исхрана (1 садржај), Значај рекреације и спорта (1 садржај), Пубертет (1 садржај), Болести дечијег доба (5 садржаја), Прва помоћ (3 садржаја), Болести зависности (1 садржај).

У оквиру програма ОС : одржавање хигијене прибора, тела и гардеробе, хигијена радног места и простора у кући и школи, правилна исхрана, правилно држање тела, значај физичке активности за очување здравља, полне разлике између дечака и девојчица, пубертет, најчешће болести и њихова превенција, где се лечимо, алкохол, пушење, наркоманија, sida.

Предавања за ученике : 1. разред – хигијенске навике, 2. разред – болести прљавих руку, 3. разред – капљичне инфекције, 4. разред – како сачувати здравље, 5. разред – пубертет, 6. разред - пушење, алкохолизам, 7. разред- психоактивне супстанце,

8.разред - репродуктивно здравље, радионице"Болести зависности", "Ризична понашања"..

Контрола здравственог стања ученика: преглед ученика пре уписа у I разред, вакцинација и ревакцинација, превентивни преглед и заштита зуба, систематски лекарски прегледи, контролни прегледи ученика код којих се на систематском прегледу пронађе неко обољење, прегледи ученика пре спортских такмичења, Комисијско ослобађање од физичког васпитања (делимично или потпуно).

Контрола хигијенских и радних услова у школи: санитарни преглед особља које раде са намирницама у школској кухињи, санитарна контрола кухиње (услови рада, снабдевање робом, намирницама, чување и издавање намирница, издавање хране и уклањање отпадних материја), контрола санитарних чворова.

Начин остваривања програма :

Непосредна здравствена заштита ученика се остварује у Дому здравља Оџаци и обухвата бригу о здрављу и развоју ученика, предузимање мера за спречавање обољења, чување и побољшање здравља, откривање обољења и лечење оболелих.

Програм ће се реализовати кроз:

- Програм здравственог васпитања
- Програм рада ОС.
- Програм школског спорта и спортских активности.
- Предавања за ученике.
- Контроле здравственог стања ученика.
- Контроле хигијенских и радних услова у школи.

За одређене теме биће ангажовани здравствени радници који се баве том проблематиком (болести зависности, злостављање и занемаривање деце, исхрана, орална хигијена), родитеље, друштвено-хуманитарне, спортске, рекреативне, културне и друге организације и удружења.

За реализацију програма биће ангажовани и родитељи, али на добровољној основи, јер су они неопходан партнер наставницима и истовремено извор идеја активности и добре воље, вођени искреном жељом за стварањем што хуманијих и здравијих услова за школовање своје деце. Облици сарадње са родитељима могу бити различити: преко деце, индивидуално, родитељски састанци, трибине, непосредно учешће родитеља у реализацији наставних тема.

6.9. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ програма је брига о ученицима са социјалним проблемима различите врсте, посебно ученика из осетљивих друштвених група којима је потребна помоћ, а у сарадњи са надлежним институцијама.

Ученици који припадају осетљивим групама су:

- деца из материјално угрожене породице;
- деца са сметњама у развоју и поремећајима у понашању
- деца без родитељског старања;
- деца из једнородитељске породице;
- ромска национална мањина;
- деца са инвалидитетом;
- деца са хроничним болестима;

- избегла и расељена лица ...

Задаци програма:

пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању;

- пружање помоћи родитељима ученика;
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породица или породица са проблематичним односима;
- сарадња са установама и организацијама које се бави социјалним питањима;
- упознавање и праћење социјалних прилика ученика / упућивање у остваривање социјално-заштитних мера;
- утврђивање социоекономског статуса родитеља;
- упућивање родитеља на остваривање права;
- развијање вредности пријатељства, солидарности и колегијалности.

Програмски садржаји:

- Идентификација ученика са посебним потребама из области социјалне заштите
- Сарадња са родитељима/старатељима идентификованих ученика
- Пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању током целе школске године
- Упућивање и стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција ради благовременог уочавања и реаговања на насиље, постојање различитих видова насиља као и како их препознати
- Појачан васпитни рад са идентификованим ученицима
- Сарадња са Центром за социјални рад
- Сарадње са Црвеним крстом
- Укључивање ученика у хуманитарне акције у локалној заједници
- Организовање акција за прикупљање неопходне помоћи идентификованим ученицима
- Укључивања ученика у трајнији облик социјалне помоћи ученику којег пружа држава

Начин остваривања програма :

Помоћ ученицима са проблемима у понашању : Идентификација ученика са одређеним социјалним проблемима у понашању врши се у континуитету. На почетку школске године одељенске старешине, педагог и директор школе снимају социјално стање ученика и на основу њега раде план деловања. Током године, свака нова ситуација се посматра, прати, анализира и планирају се мере које ће се предузимати. Школа уочене проблеме покушава да реши сарадњом са родитељима (службеним позивима у школу и информативним разговорима), а уколико нема резултата, у току школске године укључују се установе и организације социјалне заштите.

Помоћ материјално угроженим ученицима : Идентификација ученика који се налазе у тешкој материјалној ситуацији обавља се како на почетку, тако и током целе године. Школа израђује план помоћи овим ученицима у виду:

- бесплатне екскурзије, излета
- бесплатне позоришне представе, концерта...

- бесплатних уџбеника

Школа периодично и по потреби организује хуманитарне акције и акције прикупљања одеће, обуће и школског материјала за ученике тешког материјалног стања. Носиоци активности сем одељењских старешина, педагога и директора школе, су и чланови тима за заштиту деце од насиља као, чланови тима за инклузију, као и Ученички парламент.

6.10. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ : Подизање нивоа еколошке свести ученика о школској и ваншколској средини кроз сарадњу са свим актерима образовно-васпитног процеса, промоција здравих стилова живота и истицање њихове повезаности са животном средином. Ширење сазнања ученика о значају очувања животне средине и природних ресурса за планету и све људе.

Задаци школе у остваривању програма:

- Упознавање ученика са природним ресурсима
- Упознавање са ресурсима и рационалном употребом у области енергетике
- Заштита животне средине
- Сарадње са локалном заједницом
- Анализа стања и утврђивање потреба
- Стварање навике ученика за одржавање школског и животног простора чистим
- Подстицање ликовног и литерарног израза размишљања и осећања ученика о заштити животне средине
- Промоција здравог начина исхране ученика
- Рационална употреба ресурса у области енергетике

Програмски садржаји :

- „За чистије и зеленије школе у Војводини“
- учешће на ликовном и литерарном конкурс у „Наша еколошка лепота“ који организује Еколошки покрет Оџака
- едукација о значају бриге о животној средини и одрживог развоја
- обележавање 5. јуна – Дана планете земље
- обрада теме „Вода“
- увођење еко редара
- уређење школског дворишта – летње учионице
- садња цвећа и жбуња у парку у центру села
- предавање о рециклажи
- постављање контејнера у школско двориште
- организација награђних конкурса на тему заштита животне средине
- обележавање датума значајних за ову проблематику
- тематске изложбе ликовних радова
- уређење школских дворишта
- уређење учионица.

Начин остваривања програма :

Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине локалним еколошким акцијама. Заједничким активностима школе, родитеља, јединице локалне самоуправе и Еколошком покретом Оџака у анализи стања животне средине и акција за заштиту животне средине у складу са законом. Учесници су сви запослени ученици.

6.11. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Локална самоуправа значајно утиче на рад школе кроз различите облике финансирања, унапређења материјално-техничких услова и подршке ученицима из осетљивих група. Одељење за друштвене делатности, просветна и друге инспекцијске службе инспекција прате рад школе.

Циљ програма:

- Планирање садржаја и начина сарадње са локалном самоуправом у циљу унапређења рада школе
- Стварање услова за задовољавање потреба ученика (и родитеља) у вези са реализацијом наставних и ваннаставних активности ученика и њихових интересовања
- Стварање услова за боље и брже решавање проблема ученика везаних за реализацију образовно – васпитне делатности школе

Задаци:

- Израда финансијског плана уз сагледавање реалних могућности локалне самоуправе и потребе школе
- Поштовање прописа у области финансијског пословања- бесплатан превоз ученика, безплатни уџбеници, стипендије, подршка ИОП, бесплатна ужина
- Учешће школе и ученика у културним, спортским и другим активностима локалне самоуправе, учешће у акцијама месне заједнице
- Коришћење ресурса локалне самоуправе у реализације циљева образовања и васпитања
- Праћење активности локалне самоуправе и активна сарадња са релевантним институцијама и удружењима на територији општине
- Информисање локалне заједнице о значајним моментима живота и рада Школе
- Укључивање локалне заједнице у живот и рад школе
- Обезбеђивање подршке локалне заједнице активностима школе
- Усвајање и богаћење културних вредности ученика
- Организовање активности за ученике у сарадњи са привредним, културним и јавним установама
- Промовисање школе

Активности:

- Израда различитих финансијских извештаја и финансијских планова, рачуна, извода, потраживања школе, полугодишњи и годишњи извештаји
- Избор представника локалне самоуправе у Школски одбор

- Учешће на пројектима за средства унапређења материјално-техничких услова рада
- Присуство раличитим састанцима везаним за рад школе (Школски одбор...)
- Учешће представника локалне самоуправе у школским манифестацијама и активностима и реализацији образовно-васпитних садржаја
- Укључивање у рад Општинског савета родитеља
- Финансирање превоза ученика и наставника
- Обезбеђивање бесплатних уџбеника
- Обезбеђивање бесплатне ужине
- Сарадња са канцеларијом за младе
- Сарадња са привредним друштвима
- Предавања МУП и Црвеног крста
- Заједничко обележавање значајних датума
- Учешће ученика на културним манифестацијама - смотре фолклора, смотре рецитатора, посете, драмски меморијал
- Разни инспекцијски прегледи везани за припремљеност школе за рад и рад током године

Начин остваривања програма :

Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе. Сарадња се остварује кроз слободне активности и редовну наставу у зависности од повезаности са садржајима кроз састанке, посете, предавања, изложбе, конкурсе, такмичења, смотре, радионице, демонстрације, консултације, саветовања, награђивања, ...

6.12. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Програмом сарадње са породицом школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно старатељима ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Циљеви:

- повезивање активности породице и школе у процесу васпитања;
- пружање помоћи породици у реализацији њене васпитне функције;
- обезбеђивање услова за оптималан развој детета;
- међусобно информисање;
- педагошко образовање родитеља;

- ангажовање родитеља у остваривању задатака школе.

Задаци :

- информисање родитеља о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад школе;
- едуковање родитеља кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања;
- развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика;
- обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и школе;
- остваривање позитивне интеракције наставник- родитељ;
- обезбеђивање информисаности родитеља о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика, као и о свим дешавањима у животу Школе.

Програмски садржаји:

1. Информисање родитеља и старатеља

Родитељи/старатељи треба да буду детаљно информисани о свим аспектима школског живота и образовног процеса који се посредно или непосредно тичу њихове деце и њих, као и о могућностима на које све начине могу да се укључују у рад школе и да дају свој допринос унапређењу квалитета васпитно-образовног процеса.

Ова област сарадње породице и Школе одвија се кроз следеће облике рада:

- креирање странице намењене родитељима на сајту школе;
- организовање *Отворених врата* – термина када родитељи имају могућност да санастваницима разговарају о раду и напредовању ученика;
- месечно организовање *Отвореног дана*, када родитељи, односно старатељи могу да присуствују образовно-васпитном раду;
- уређивање огласне табле за родитеље у просторијама школе;
- редовно вођење електронског дневника и ажурирање података;
- организовање и реализација родитељских састанака.

2. Укључивање родитеља и старатеља у наставне и остале активности

Родитељи се подстичу да се укључују у образовни процес на више различитих начина, и то као:

- **Асистенти** у настави, сарадници и асистенти у реализацији програма секција;
- **едукатори** деце у областима у којима су професионалци/експерти кроз учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/у које је школа укључена;
- **сарадници** за обезбеђивање безбедног окружења у школи, у процесу професионалне оријентације, при организацији и реализацији приредби, изложби, спортских и других такмичења и сличних активности у Школи, сарадници и асистенти у реализацији излета, посета, екскурзија ученика, у организацији и реализацији радионица, хуманитарних акција и сличних активности;
- **учесници** у стручним тимовима које директор формира по потреби, као евалуатори васпитно-образовног рада и квалитета рада установе кроз процес самовредновања квалитета васпитно-образовне праксе, родитељи ученика из

осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у изради и реализацији индивидуалног образовног плана, и друго.

3.Укључивање родитеља и старатеља у процес одлучивања

Законска регулатива је прописала обавезно укључивање родитеља у процес одлучивања и то кроз:

- укључивање родитеља у Савет родитеља Школе;
- укључивање родитеља у Школски одбор;
- укључивање родитеља у рад свих тимова на нивоу школе (самовредновање, развојно планирање, заштиту ученика и сл.);
- испитивање потреба и очекивања родитеља анкетирањем на крају сваког полугодишта;
- родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у индивидуалном образовном плану, да по потреби предлажу спољне сараднике у тиму који се бави образовним планом, као и да дају одобрење за спровођење тог индивидуалног образовног плана.

4.Едукација и саветодавни рад са породицом

Будући да су родитељи у највећој мери упућени на сарадњу са наставницима и са њима имају најучесталије контакте, важан задатак наставника је да креирају такву атмосферу у којој ће родитељи бити подстакнути да се укључују на различите начине и да доприносе животу учионице/школе без страха да ће то бити протумачено као мешање улога, тј. мешање у професионалну улогу наставника. Унапређивање компетенција родитеља за педагошко деловање и пружање подршке ученицима школа организује кроз следеће облике рада:

- едукација кроз организовање мини предавања на родитељским састанцима;
- организовање трибина и радионица за заинтересоване родитеље;
- формирање Клуба родитеља;
- израда Водича за родитеље (публикованог на сајту Школе);
- ангажовање родитеља као едукатора других родитеља о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи стручни.

Начин остваривања програма :

Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе године и подразумева укључивање породице у планирање, реализацију и евалуацију сарадње. Активности у оквиру сарадње са породицом реализују се на основу Развојног плана Школе и Годишњег плана Школе и то кроз:

- план рада Савета родитеља;
- план рада директора школе;
- план рада стручних сарадника;
- план за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- планова рада стручних већа;
- планова одељењских већа;
- планова одељењских старешина;
- план рада секција;
- план професионалне оријентације;

- план здравствене превенције.

6.13. ПРОГРАМ ПРИЛАГОЂАВАЊА НА ШКОЛСКУ СРЕДИНУ

Програмом прилагођавања на школску средину школа дефинише активности које обухватају детаљно информисање новопридошлих ученика и наставника.

Циљеви:

- омогућавање координације, усклађивања, синхронизације, повезивања активности ученика и наставника;
- пружање помоћи наставницима у реализацији радних задатака;
- обезбеђивање услова за бржу адаптацију ученика.

Задаци :

- информисање новопридошлих ученика и наставника о њиховим правима и обавезама и начинима укључивања у рад школе;
- стварање партнерског односа актера образовања у школи.

Активности намењене новопридошлим ученицима:

- упознавање ученика и родитеља са директором школе и стручном службом;
- разговор са стручном службом – прикупљање информација о детету и претходном школовању;
- упознавање ученика и родитеља са одељенским старешином;
- упознавање ученика и родитеља са школским простором, дневним и недељним ритмом рада школе и општим информацијама о раду школе;
- пружање помоћи у обезбеђивању ученика;
- упознавање са одељењем;
- пружање помоћи у адаптацији на ново одељење;
- праћење прилагођавања у сарадњи са родитељима

Активности намењене новопридошлим наставницима:

- упознавање наставника са директором школе, правником, стручном службом;
- пружање информација о организацији рада школе, правима, одговорностима и задужењима на радном месту;
- упознавање са школским простором, кабинетима и расположивим наставним средствима;
- упознавање са запосленима;
- пружање подршке у раду наставника

Начин остваривања програма

У остваривању програма учествују : директор, секретар, стручни сарадници, одељењске старешине, стручна већа и васпитачи. Програмски садржаји се реализују индивидуалним разговорима и током целе године.

6.14.ПРОГРАМ УВОЂЕЊА ПРИПРАВНИКА У ПОСАО

Увођење у посао наставника, васпитача и стручног сарадника - приправника има за **циљ** да га оспособи за самосталан образовно-васпитни и стручни рад и за полагање испита за лиценцу.

Програмом увођења у посао приправник, наставники стручни сарадник стиче знања и развија вештине и способности потребне за остваривање образовно-васпитног рада који се односе на:

1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада
2. Праћење развоја и постигнућа ученика
3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом
4. Рад са ученицима са сметњама у развоју
5. Професионални развој
6. Документација

Наставник на крају приправничког стажа треба да поседује следећа знања, способности и вештине:

1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада:

- познаје структуру плана и програма образовно-васпитног рада;
- разуме улогу наставног предмета у остваривању циљева и задатака у образовању и васпитању;
- разуме повезаност између циљева, задатака, садржаја, метода и облика рада;
- разуме интердисциплинарни природу предметних садржаја;
- користи дидактичке и методичке принципе успешног планирања образовно-васпитног рада;
- познаје могућности и ограничења различитих врста наставе;
- планира различите типове и структуру наставних часова;
- зна да повезује различите методе и облике рада у процесу учења;
- зна да креира подстицајну средину за учење и развој;
- бира садржаје, методе облике и технике рада у складу са условима у којима ради;
- познаје основне принципа рада одељењског старешине;
- подстиче изградњу заједништва у одељењу;
- зна да прилагођава захтеве развојним нивоима деце и стиливима учења деце;
- примењује индивидуални приступ деци у процесу образовно-васпитног рада;
- разуме улогу ученичких радова у образовно-васпитном процесу;
- познаје критеријуме добрих уџбеника, литературе и дидактичких средстава за остваривање образовно-васпитног рада;
- помаже ученицима у налажењу и избору литературе за различите активности;
- користи разноврсна дидактичка средства и различиту литературу;
- познаје различите начине остваривања ваннаставних и слободних активности;
- користи истраживачки приступ у образовно-васпитном раду;

- анализира сопствени образовно-васпитни рад;

2. Праћење развоја и постигнућа ученика:

- разуме како се ученици развијају и како уче;
- познаје различите начине праћења, вредновања и оцењивања постигнућа ученика;
- зна да прати и вреднује постигнуће ученика у процесу учења;
- прати индивидуални развој и напредовање ученика и развој групе у целини;
- разуме вредновање постигнућа у функцији подршке напредовању ученика;
- подржава иницијативу ученика, мотивацију за рад и спонтано стваралачко изражавање;
- поштује принципе редовности у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- уважава личност ученика у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- помаже ученику да препозна своје потребе и емоције и изрази их на одговарајући начин;
- познаје начине и технике подстицања процеса самооцењивања ученика;
- зна да ствара атмосферу поштовања различитости;
- уважава иницијативу и слободу исказивања мисли, ставова и уверења код ученика;
- развија код ученика навику за пажљивим руковањем наставним материјалима;

3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом:

- гради атмосферу међусобног поверења са свим учесницима у образовно-васпитном раду;
- познаје и примењује принципе успешне комуникације са свим учесницима у образовно-васпитном – раду;
- разуме важност неговања партнерског односа са породицом ученика;
- поштује принцип приватности у сарадњи са породицом и колегама;
- поштује личност родитеља приликом давања повратних информација;
- размењује информације о ученику са родитељима поштујући принцип редовности;
- познаје различите облике сарадње са породицом ради обезбеђивања подршке развоју ученика;
- одржава добре професионалне односе са колегама;
- разуме важност тимског рада у установи;
- размењује запажања и искуства са колегама;
- познаје различите облике сарадње са локалном заједницом у циљу остваривања образовно-васпитних циљева и задатака;
- сарађује у организовању представљања различитих облика ученичког стваралаштва;
- разуме важност сарадње са стручним институцијама;

4. Рад са ученицима са сметњама у развоју :

- разуме значај утицаја вршњака и средине на развој и образовање ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај стварања атмосфере поштовања различитости;

- познаје начине укључивања ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитном раду;
- зна да организује активности за укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад;
- разуме значај принципа индивидуализације процеса учења ученика са сметњама у развоју;
- познаје важност праћења, индивидуалног напредовања и постигнућа ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај обезбеђивања одговарајуће физичке средине за адекватно укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад.

5. Професионални развој :

- познаје значај континуираног професионалног развоја;
- упознат је са различитим облицима и начинима стручног усавршавања;
- разуме начине и технике планирања стручног усавршавања;
- познаје структуру стручних тела на нивоу установе;
- познаје елементе за планирање сопственог стручног усавршавања;
- учествује у разним облицима стручног усавршавања;
- прати развој савремене литературе и образовне технологије.

6. Документација:

- зна прописе из области образовања и васпитања;
- познаје права и дужности на радном месту;
- упознат је са документацијом на нивоу установе;
- разуме сврху педагошке документације;
- зна да води прописану и потребну документацију;
- чува поверљиве податке о детету/ученику и његовој породици;
- води евиденцију о учешћу у разним облицима стручног усавршавања;

Приправника у посао уводи ментор:

- ❖ пружањем помоћи у припремању и извођењу образовно васпитног рада;
- ❖ присуствовањем образовно – васпитном раду најмање 12 часова у току приправничког стажа;
- ❖ анализирањем образовно васпитног рада у циљу праћења напредовања приправника;
- ❖ пружањем помоћи у припреми за проверу савладаности програма.

Након савладаног програма ментор подноси извештај директору о оспособљености приправника за самостално извођење образовно-васпитног рада. За оне елементе програма увођења наставника у посао које ће реализовати заједничким радом ментор израђује детаљан план активности

Евиденција о увођењу у посао приправника

Евиденција ментора и приправника има значајну функцију у процесу увођења у посао и стицању лиценце. На овај начин ментор и приправник документују процес учења и подучавања, како у раду приправника, тако и у раду ментора, што осигурава трајност података и олакшава начин приказивања постигнутих резултата.

Све ове активности се остварују у школи што олакшава припрему приправника за полагање испита за лиценцу.

Школа води евиденцију о запосленим приправницима, ствара услове за успешно савладавање програма и оспособљавање за самосталан образовно-васпитни рад.

Ментор води евиденцију о раду приправника која садржи податке о:

- ❖ временском периоду у коме је радио са приправником;
- ❖ темама и времену посећених часова;
- ❖ запажањима о раду приправника у савладавању програма;
- ❖ препорукама за унапређивање образовно-васпитног рада;
- ❖ оцени поступања приправника по датим препорукама.

Приправник води евиденцију о свом раду:

- ❖ сачињавањем месечног оперативног плана и програма рада;
 - ❖ израдом припреме за одржавање часа;
 - ❖ изношењем запажања о свом раду и раду са ученицима;
 - ❖ о посећеним часовима;
 - ❖ о својим запажањима и запажањима ментора.
- Евиденција о раду и запажањима приправника доставља се ментору.

Провера савладаности програма увођења у посао приправника

Провера савладаности програма увођења у посао приправника остварује се најраније након годину дана рада у школи извођењем одговарајућег облика образовно-васпитног рада, и то: извођењем и одбраном часа наставника у школи, као и приказом и одбраном активности стручног сарадника у школи. Тему облика образовно-васпитног рада бира приправник у сарадњи са ментором.

Комисију од најмање три члана образује директор решењем.

Ментор не може да буде члан комисије али има обавезу да присуствује провери савладаности програма.

Када комисија оцени да је приправник делимично савладао програм даје ментору и приправнику препоруку за даљи рад са роком за поновну проверу савладаности програма. Приправник који у потпуности савлада програм стиче право на полагање испита за лиценцу.

6.15. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Циљ програма излета, екскурзија и наставе у природи, као облика образовно-васпитног рада јесте да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини, с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима као и рекреативно-здравствени опоравак ученика.

Образовно-васпитни задаци:

- проучавање објеката и феномена у природи
- уочавање узрочно-последичних веза у конкретним природним условима
- развијање интересовања за природу
- изграђивање еколошких навика
- упознавање начина живота, обичаја и рада људи појединих крајева;
- развијање позитивних односа према националним, културним, естетским вредностима, спортским потребама и навикама, позитивном социјалним односима

- схватање значаја здравља и здравих стилова живота
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

Затаци екскурзија су:

- упознавање са националним, историјским, културним и уметничким вредностима окружења кроз који путују и окружења у ком бораве
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава током боравка везаних за садржаје из различитих предмета, а посебно из историје, географије, биологије, ликовне културе ТИО и српског језика
- повезивање теоретских знања са практичним искуствима
- развијање одговорног односа према природи, културној баштини и понашања у складу са друштвеним нормама
- поштовање правила понашања у различитим окружњима и приликом обилазака различитих културних споменика, верских објеката, музеја, галерија и сл.
- развијање другарских односа, толеранције на различитости, уважавање потреба других и избегавање сукоба
- развијање еколошких навика и чување животне средине

Задаци наставе у природи су:

- побољшање здравља и физичких способности ученика
- развијање здравствених и хигијенских навика и бриге о сопственом здрављу
- осамостаљивање ученика у реализацији различитих активности
- уочавање узрочно - последичних веза у конкретним природним условима
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава у природи
- упознавање начина живота и рада људи у појединим крајевима
- изграђивање еколошких навика и чување животне средине
- повезивање теоретских знања са практичним активностима у амбијенталном окружењу
- упознавање са националним, историјским, културним и уметничким вредностима окружења кроз који путују и окружења у ком бораве
- социјализација ученика, стицање искустава у колективном духу, развијање спортског и такмичарског духа, тимског рада, другарских односа, толеранције на различитости, пружање подршке и помоћи другима, поштовање правила понашања у различитим окружњима и приликом обилазака различитих културних споменика, верских објеката, музеја, галерија и сл.

Програмски садржаји

У избору програмских садржаја и маршрута екскурзија и излета, као и њиховог трајања узимају се у обзир захтеви наставних програма свих предмета које ученици изучавају у тој школској години, циљеви и задаци екскурзија и излета, узраст ученика и њихове психофизичке способности.

У оквиру наставе у природи оствариваће се одговарајући садржаји из наставних и ваннаставних активности из наставног плана и програма основне школе.

Начин остваривања програма

Екскурзије, излети и настава у природи се организују у складу са Правилником, а пожељно време реализације је септембар – октобар и април – мај, сваке школске године.

У стручној припреми екскурзија учествују сви наставници који се упознају са маршрутом екскурзије и могућностима које она пружа. Наставничко веће школе верификује избор дестинација за екскурзију, бира стручног вођу пута који сачињава оперативни план рада за сваки дан екскурзије. Оперативни план рада мора бити прилагођен узрасту и психо-физичким карактеристикама ученика, а посебно се мора водити рачуна о безбедности ученика и развијању личне одговорности.

Настава у природи се организује за ученике од првог до четвртог разреда у трајању од седам до десет дана уз претходну писмену сагласност родитеља у климатски погодном месту изобразовно – васпитних, здравствено – рекреативних и других разлога.

Након реализованих екскурзија, излети и наставе у природи стручно вође подносе извештај директору школе са оценом извођења и квалитета пружених услуга. Извештај се доставља Савету родитеља и Наставничком већу ради разматрања, ашколском одбору ради разматрања и усвајања. Поднети извештаји су саставни део извештаја о раду школе.

Екскурзија се организује и изводи, уз претходну писмену сагласност родитеља, по правилу за најмање 60% ученика истог разреда, уколико су створени услови за остваривање циљева и задатака.

Настава у природи се организује и изводи, уз претходну писмену сагласност родитеља, односно другог законског заступника по правилу за најмање 80% ученика истог разреда, уколико су створени услови за остваривање циљева и задатака.

Изузетно, настава у природи, односно екскурзија може да се организује за ученике одељења у којем писмену сагласност да најмање 60% родитеља ученика.

Извођење наставе у природи, односно екскурзије за ученике истог разреда организује се са истим садржајем, по правилу истовремено.

6.16. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно- образовне и културне активности школе. У школској библиотеци прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа (књиге, серијске публикације и др.) и извори. Библиотека је дужна да у свом фонду прикупља уџбенике и друга наставна средства намењена ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике.

Циљ:

- да код ученика развије навике читања и коришћења библиотечких услуга;
- да ученике оспособи да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама потребним за целоживотно учење.

Задаци:

- развијања и неговања навике читања и коришћења библиотеке код ученика и наставника;
- развијања и промовисања правилне употребе свих облика извора информација;

- стварања услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу;
- мотивисања за учење и подстицање на оспособљавања за самостално учење и образовање током целог живота;
- сарадње са наставницима, ученицима и њиховим родитељима;
- праћења и подстицања развоја ученика у индивидуалним способностима и њиховим склоностима ка интелектуалном, емоционално-социјалном и сваком другом професионалном развоју;
- пружања помоћи талентованим ученицима при налажењу и избору одговарајуће литературе, а посебно ученицима који имају тешкоће у учењу и раду, али и оним ученицима који живе у тежим социјалним приликама, сарађујући са њиховим родитељима и релевантним институцијама;
- стварања услова за што непосреднији и једноставнији приступ библиотечком фонду и расположивим изворима информација, и развијање индивидуалне стваралачке способности и креативности код ученика;
- обезбеђивања приступа програмима који раде на развијању информационе писмености, како би се корисници оспособили за проналажење, анализирање, примену и саопштавање информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо -комуникационих технологија;
- припремања и реализовања библиотечког програма намењеног ученицима са посебним потребама и посебним способностима,
- заштита и чување библиотечко-медијатечке грађе и периодична ревизија фонда.

Програмски садржаји:

1.Садржаји у образовно-васпитном раду:

- упознавање ученика са радом библиотеке;
- оспособљавање за самостално коришћење књига, часописа, енциклопедија...;
- упутства за писање реферата и самосталних радова, израда плаката и презентација;
- развијање навика за чување, заштиту и руковање књижном и некњижном грађом.

2.Садржаји везани за сарадњу са наставницима, педагогом, директором и родитељима:

- учествовање у програмирању годишњег и развојног плана школе;
- набавка и коришћење књижно-библиотечке грађе за наставнике и стручне сараднике;
- сарадња у вези са посетом Сајму књига и информација о набавци књига;
- сарадња на развоју информатике и информатичне писмености;
- рад у школским тимовима;
- сарадња са родитељима.

3.Програмске садржаји у библиотечко-информационој делатности:

- израда годишњег плана и програма рада библиотеке;

- систематско информисање ученика и запослених о новим књигама листовима и часописима;
- помоћ у припреми паноа и тематских изложби о појединим издањима;
- упис ђака првака у библиотеку;
- сређивање и естетско уређење библиотеке.

4. Програмски садржаји везани за културну и јавну делатност:

- планирање културних садржаја за школску годину;
- израда текстова за интернет презентацију школе;
- прикупљање и евидентирање литерарних радова ученика

Начин остваривања програма

Основе програма рада школске библиотеке усклађене су Законом о основама система образовања и васпитања, плановима и програмима образовно-васпитног рада у свим подручјима рада, функцијама и задацима школске библиотеке у основношколском образовању. Годишњим програмом рада школске библиотеке утврђују се задаци и послови који се даље разрађују и конкретизују у оперативним плановима рада. Оперативним плановима рада утврђује се и методологија и динамика реализације свих предвиђених задатака, као и њихови извршиоци.

18. ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗАМЕЂУПРЕДМЕТНУ КОМПЕТЕНЦИЈУ

У складу са чланом 12. ЗОСОВ којим се уређују опште међупредметне компетенције, дефинисано је да је циљ оријентације ка општим међупредметним компетенцијама и кључним компетенцијама динамичније и ангажованије комбиновање знања, вештина и ставова релевантних за различите контексте који захтевају њихову функционалну примену. Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама, развијају се кроз наставу свих предмета, примењиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака, неопходне су свим ученицима за лично остварење и развој, као и укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење. Једна од општих међупредметних компетенција за крај обавезног основног образовања и васпитања је и предузимљивост и оријентација ка предузетништву. Чланом 9. ЗОСОВ прописани су исходи образовања и васпитања. Исходи су, између осталог и, способност ученика да покреће и спремно прихвата промене, преузима одговорност и има предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха.

Директори у школама пружају подршку у стварању амбијента за оставаривање предузетничког образовања и предузетничких активности ученика. **НАДЕЛЕЖНОСТИ ТИМА ЗА РАЗВОЈ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА И ПРЕДУЗЕТНИШТВА:** Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва, у оквиру и поред послова из опште надлежности органа, обавља и следеће послове:

- 1) учествује у изради аката који се односе на развој међупредметних компетенција и предузетништва;
- 2) израђује пројекте који су у вези са међупредметним компетенцијама и предузетништвом;
- 3) прати примену одредаба прописа, Статута и других општих аката Школе чија је примена важна за развој међупредметних компетенција и предузетништва;
- 4) учествује у обезбеђивању услова за развој међупредметних компетенција;

5) сарађује са органима Школе и другим субјектима у Школи и ван Школе на испуњавању задатака из своје надлежности;

6) врши и друге послове одређене законом.

Активности/ теме	Начин реализације
-Избор чланова тима и састављање годишњег плана рада тима - Састанак чланова тима ради договора о начину рада, састављању годишњег плана рада тима и поделе задужења - Израда листе приоритета за школску годину и осмишљавање начина њиховог остваривања	Конститутивна седница
Компетенција комуникација	Обележавање Дана писмености и Европског дана језика
Одговоран однос према здрављу	Приказ презентација на ову тему на часовима ЧОС, по могућству организовати предавање лекара, у сарадњи са Домом здравља; Обележавање Светског дана хране, Светског дана менталног здравља
Компетенције за учење	Предавања о врстама учења
Одговоран однос према здрављу	Спортски дан, крос
Сарадња; Одговоран однос према демократском друштву	Посете предузећима и разним институцијама и установама локалне заједнице
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Реализација хуманитарних и продајних изложби ученичких, родитељских и наставничких радова. Учешће у организацији и реализацији продајних вашара
Анализа реализованих активности у септембру и октобру	Састанак чланова тима
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Израда презентација о познатим личностима који су обележили српску и светску историју
Одговорно учешће у демократском друштву	Обележавање Међународног дана толеранције
Рад са подацима и информацијама	Коришћење поузданих података и информација у процесу учења, њихова примена у раду, доношењу одлука у свакодневном животу. Ученици користе знања и вештине из различитих предмета да представе, прочитају и протумаче податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме
Одговоран однос према околини	Организовање и учешће у разним радионицама везаним за екологију и

	животну средину.
Естетичка компетенција	Уређивање улазног дела хола и кићење јелке за Нову Годину. Обележавање школске славе „Свети Сава“
Развој предузетничког духа код ученика	Пружање помоћи у организовању хуманитарних и других акција
Анализа реализованих активности	Састанак тима
Решавање проблема	Решавање проблема, кроз припрему за учешће на такмичењима
Дигитална компетенција	Употреба ИТ иа израду постера, магазина, брошура, школских новина; Употреба програма за рад са видео материјалима ради израде разних презентација
Сарадња; Одговорано учешће у демократском друшву	Обележавање Дана државности
Компетенција за учење	Припрема ученика осмог разреда за пробни завршни испит
Сарадња	Припрема модела, и украсних предмета за украшавање школе и разне базаре
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	Обележавање Европске и светске недеље новца, израда постер презентација
Сарадња и Рад са подацима	Обележавање Дана броја ПИ
Анализа реализованих активности	Састанак
Комуникација	Обележавање Дана дечије књиге
Одговоран однос према околини	Обележавање Дана планете Земље
Анализа реализованих активности	Састанак тима
Анализа рада и састављање годишњег извештаја рада тима	Састанак тима
Сарадња и Рад са подацима	Израда видео презентација, једноставнијих апликација, поводом значајних датума, за реализацију одређених наставних тема;
Развој свих међупредметних компетенција код ученика	на часовима редовне наставе обавезних и изборних предмета, допунске и додатне наставе, ЧОС-У, ученичким организацијама, учешће на такмичењима, посете, изложбе, и ваннаставним активностима

20. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду. У оквиру Програма безбедности и здравља на раду, орган управљања у школи је у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, донео два општа правна акта која уређују тематику везану за безбедност и здравље на раду запослених и ученика. То су :

- Правилник о безбедности и здрављу на раду;
- Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа.

Правилником о безбедности и здрављу на раду се у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду уређује спровеђење безбедности и здравља на раду запослених у школи, у циљу стварања безбедних услова рада, заштите живота, здравља и радне способности запослених.

Право на безбедност и здравље на раду имају и друга лица која учествују у радном процесу, а нису у радном односу у школи, као и лица која се затекну у радној околини школе ради обављања одређених послова ако је школа о њиховом присуству обавештена.

Школа спроводи мере безбедности и здравља на раду у виду:

- Превентивног и периодичног прегледа и испитивања опреме за рад
- Испитивања услова радне околине
- Доношења акта о процени ризика
- Оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад
- Вођења евиденција везаних за повреде на раду
- Осигурања запослених од повреда на раду

Запослени у школи су дужни да:

- поштују прописе о безбедности и здрављу на раду;
- обавесте послодавца о свакој врсти потенцијалне опасности која би могла да утиче на безбедност и здравље на раду;
- наменски користе средства и опрему личне заштите;
- подвргну се провери да ли су под утицајем алкохола или других опојних средстава по налогу лица за безбедност и здравље на раду;
- истакну своје здравствене недостатке приликом ступања на рад;
- учествују у пружању прве помоћи приликом повреде на раду;
- да не пуше где је то забрањено.

Правилником о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа обезбеђује се ученицима право на заштиту и безбедност и то:

- у школској згради и школском дворишту;
- на путу између куће и школе;
- ван школске зграде и школског дворишта – за време остваривања образовно-васпитног рада или других наставних и ваннаставних активности које организује школа.

Начин остваривања програма

Одељењски старешина и предметни наставници у свакодневном контакту са ученицима, а нарочито на часовима одељењске заједнице и одељењског старешине, ученике упознају са опасностима са којима се могу суочити за време боравка у школи и извођења других активности које организује школа, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити.

Школа сарађује са државним органима, органима општине и другим субјектима и надлежним институцијама са којима је таква сарадња потребна у поступку обезбеђивања и спровеђења мера заштите.

Планиране активности:

- упознавање запослених са законским прописима и подзаконском регулативом из области заштите на раду,
- обука запослених за противпожарну заштиту,
- обука запослених и ученика о начину поступања у случају земљотреса и пожара, као и начину евакуисања из школске зграде,
- информисање запослених радника о прописаним мерама у случају епидемије,
- обука запослених радника о пружању прве помоћи,
- упознавање ученика са опасностима са којима се могу суочити за време боравка у школи и извођења других активности које организује школа, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити,
- побољшање безбедности у саобраћају ученика, предавања саобраћане полиције на тему „Безбедност у саобраћају“,
- континуирано праћење исправности инфраструктуре школе и благовремено отклањање кварова,
- превентивни и периодични преглед, испитивање опреме за рад и уређење по потреби (учионице, сала за физичко, канцеларије, кухиња и трпезарија, санитарни чворови),
- коришћење централизованог видео надзора,
- санитарни прегледи особља запосленог у кухињи, током године,
- дезинсекција и дератизација простора, два пута годишње,
- набавка заштитне опреме,
- осигурање запослених и осигурање школске имовине,
- испитивања услова радне околине,
- доношења акта о процени ризика,
- вођење евиденције у вези са повредама на раду,
- уклањање снега и леда на прилазима школи, тротоарима, улазима у школу и школском дворишту и уклањање леденица са крова,
- сарадња са државним органима и органима локалне самоуправе.

21. ОСТАЛИ САДРЖАЈИ ВЕЗАНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

21.1. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

Програм рада Ученичког парламента у основној школи представља план активности ученика током школске године, кроз који се промовишу демократске вредности, ученичка иницијатива и сарадња са наставницима и управом школе.

Циљеви рада:

Подстицање ученичке иницијативе, одговорности и сарадње.

Развијање демократске културе и активног учешћа ученика у животу школе.
Унапређивање услова живота и рада у школи
Сарадња са наставницима, управом школе и локалном заједницом.
Препознавање и решавање проблема који се тичу ученика.
Организовање хуманитарних, едукативних и културно-забавних активности.

Задаци:

Заступање интереса ученика (Прикупљање мишљења, предлога и проблема од ученика свих одељења; преношење ставова ученика наставницима, стручним службама и директору; Предлагање мера за побољшање наставе, одмора, исхране, хигијене и безбедности).

Организација активности (Иницирање и организовање: школских приредби, такмичења и квизова, спортских дана и турнира, хуманитарних акција (помоћ угроженима, прикупљање средстава), еколошких акција (уређење школског дворишта, рециклажа), креативних радионица (уметничке, музичке, драмске).

Подстицање другарства и толеранције (Организовање Дечје недеље и Дана толеранције; Укључивање нових ученика у школски живот (подршка и упознавање); Реализација антидискриминационих и антивршњачких активности).

Сарадња са наставницима и управом (Учествовање у Савету родитеља и наставничким састанцима када је потребно; Сарадња са тимом за заштиту ученика од насиља; Предлагање измена или нових правила понашања у школи (правилник о понашању)).

Информисање и комуникација (Вођење огласне табле Ученичког парламента; Израда објава на сајту школе; Организовање анкета и истраживања међу ученицима (нпр. „Шта бих променио у школи?“)).

Оцена и извештај о раду (Анализа спроведених активности сваког полугодишта; Израда извештаја о раду парламента за наставничко веће и Савет родитеља; Чување документације: записници, планови, извештаји и фотографије).

Начини остваривања програма:

Састанци једном месечно или по потреби.

Сарадња са психологом, директором и одељењским старешинама.

Вођење записника и евиденције присуства на састанцима.

21.2 СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

Циљ програма:

Унапређивање компетенција наставника ради побољшања квалитета наставе, подршке индивидуализацији у раду, интеграцији ИКТ-а у наставу, развоју инклузивне праксе и подстицању професионалне заједнице у школи.

Специфични циљеви:

- Јачање компетенција за планирање и реализацију наставе оријентисане на исходе.
- Унапређивање дигиталних компетенција наставника.
- Развој компетенција за рад у инклузивном окружењу.
- Подстицање сарадње међу наставницима и тимског рада.
- Подршка менторској улози наставника и наставника-почетника.

Облици стручног усавршавања:

Облик	Опис
Унутрашње усавршавање (ИНСЕ)	Рад у оквиру школских тимова (Тим за обезбеђивање квалитета, Тим за инклузивно образовање, Тим за развој ШРП итд.)

Наставничка већа/стручни активи	Тематски састанци, размена искустава, анализа праксе
Стручно усавршавање ван установе	Посете сајмовима, конференцијама, другим школама, реализација семинара из ЗУОВ каталога

Неке од теме за унутрашње стручне активности:

- Примена исхода у настави и процени знања
- Формативно оцењивање у пракси
- Интеграција ИКТ-а у наставу – примери добре праксе
- Израда ИОП-а у складу са новим наставним плановима
- Рад са децом са посебним потребама
- Мотивација ученика и развој социјалних вештина
- Превенција насиља и подршка социјално-емоционалном развоју
- Самоевалуација наставне праксе

У школи је формиран тим за стручно усавршавање кој све послове из ове области прецизира годишњим планом рада. Подаци о стручном усавршавању воде се у посебној евиденцији, а сваки запослени сачињава индивидуални план стручног усавршавања, као и извештај о стручном усавршавању који чува у свом портфолију.

Начини праћења и вредновања програма:

- Анкете наставника након реализованих активности
- Записници са стручних већа и актива
- Примери из праксе и презентације наставника
- Годишњи извештај о стручном усавршавању

21.3. РУКОВОДЕЋИ, СТРУЧНИ И САВЕТОДАВНИ ОРГАНИ У УСТАНОВИ

Орган управљања у школи је Школски одбор.

Стручни органи су наставничко веће, одељењска већа, педагошки колегијум, стручно веће за разредну наставу, стручна већа за област предмета, стручни активи за развојно планирање и развој школског програма.

Директор образује тимове.

У рад стручног већа за разредну наставу укључени су учитељи који раде у продуженом боравку.

Педагошки колегијум чине представници стручних већа и стручних актива, координатори стручних тимова и стручни сарадници.

Стручни органи, тимови и педагошки колегијум старају се о обезбеђивању и унапређивању квалитета образовно васпитног рада установе, прате остваривање школског програма старају се о остваривању циљева и стандарда постигнућа, развоју компетенција, вреднују резултате рада наставника и стручног сарадника, прате и утврђују резултате рада са ученицима и решавају друга питања образовно васпитног рада.

Одељењски старешина има организационо руководећу и педагошко инструктивну улогу у раду са ученицима из одељења којима је одељењски старешина у сарадњи са њиховим родитељима, и води прописану евиденцију и педагошку документацију.

Рад свих наведених органа се прецизно планира Годишњим планом рада, те је усклађен са законским основама.

21.4. ПРЕЗЕНТОВАЊЕ ШКОЛЕ И ЊЕНИХ УЧЕНИКА

Летопис школе је званична школска хроника – документ у ком се хронолошки бележе најважнији догађаји, активности, постигнућа, кадровске промене и све што је значајно за живот и рад школе током једне школске године. Он представља трајну јавну евиденцију и документ је од значаја за културу, традицију и историју школе.

Презентовање школе и њених ученика је важан сегмент укупног јавног деловања школе. Добра презентација доприноси јачању угледа установе, привлачењу ученика и партнера, као и промоцији успеха ученика, наставника и школских активности.

Циљ презентације школе

- Истакнути идентитет, мисију и вредности школе
- Представити успехе и постигнућа ученика и наставника
- Подстаћи сарадњу са родитељима, заједницом и другим установама
- Јачати интерну мотивацију и понос запослених и ученика

У табели испод је дат приказ неких од облика презентовања школе и њених ученика.

Облик	Опис
Школски сајт	Ажурирани подаци, вести, галерије, одељак за успехе ученика
Друштвене мреже (Facebook, YouTube)	Брзо и визуелно атрактивно представљање активности
Штампани материјал (брошуре, постери)	За родитеље, локалну заједницу, прославе
Дани отворених врата / пријем првака	Организовани обиласци школе, презентација секција и наставе
Наступи у медијима	ТВ, радио, новине – објаве о успесима школе и ученика
Школски билтен / новине / електронски магазин	Уређују ученици и наставници, објављују се периодично
Изложбе, приредбе, јавне свечаности	Видљивост школе у јавности
Учествовање на сајмовима образовања	Презентација школе у локалној заједници

21.5. ПРОГРАМ ОБОГАЂЕНОГ ЈЕДНОСМЕНСКОГ РАДА

Пилот пројекат ОБОГАЂЕНОГ ЈЕДНОСМЕНСКОГ РАДА је почео са реализацијом 16.09.2019. године. Ученици и родитељи имали су могућност да се изјасне да ли ученици желе да похађају неке од активности које пројекат нуди.

Циљ обогашеног једносменског рада је пружање додатне образовно-васпитне подршке у учењу и развоју ученика кроз различите моделе рада и активности у основној школи:

- неговање традиције и културе свог народа;
- развијање мултикултуралности;
- развијање функционалних знања ученика;
- развијање компетенција за учење, дигиталне компетенције, решавање проблема, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према себи и другима, примена стечених знања у свакодневном животу;
- Развој свести о себи;
- развој стваралачких способности, критичког мишљења;

- мотивације за учење;
- способности за тимски рад;
- способности самовредновања;
- самоиницијативе и изражавања свог мишљења.
- откривање даровитих и талентованих ученика и њихово подстицање да се баве активностима.

Начин остваривања програма

У оквиру програма „Обогаћен једносменски рад у основним школама“ постављају се темељи развоја кључних и општих међупредметних компетенција које желимо да наши ученици имају на крају основног образовања. Та потреба да се образовање и васпитање усмере ка развијању компетенција био је један од разлога увођења и обогаћеног једносменског рада у школе као облик образовно-васпитног рада који се не темељи на класичној настави већ је окренут ученицима и њиховим интересовањима, потребама и жељама.

Годишњим планом се планирају области и у свакој већи број активности. Највећи део активности биће реализован кроз радионице где ученици неће бити неми посматрачи, већ активни учесници, односно кроз непосредну истраживачку активност деце и ненаметљив подстицај и подршку наставника. Овај вид активности ће бити реализован у мањим групама. То ће допринети већој мотивацији самих ученика, развијању поштовања себе и других у колективу

21.6. ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ

Индивидуални образовни планови (ИОП 1, ИОП 2 и ИОП 3), као облик планирања и пружања подршке ученицима којима је потребна прилагођена настава, индивидуализација и/или додатна подршка у образовању, саставни су део школског програма и чувају се у школској документацији за сваког ученика посебно. Израђују се у складу са Правилником о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план („Службени гласник РС“, бр. 74/18), сима, на основу мишљења интерресорне комисије, уз учешће родитеља/старатеља, наставника и стручног тима школе који је именован од стране директора школе. Индивидуализација, као основни принцип образовно-васпитног рада са ученицима којима је потребна подршка, обавезно се планира и реализује у оквиру ИОП-а, при чему се настава прилагођава способностима, интересовањима и развојним могућностима ученика кроз измену метода, облика рада, садржаја, темпа учења, што подразумева и прилагођавање простора и услова у којима се одвија.

7. ПРОГРАМ ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

Продужени боравак је посебан облик образовно-васпитног рада са ученицима који се реализује у школи после или пре часова редовне наставе и у оквиру кога ученици имају самосталан рад и низ различитих облика слободних активности и један оброк.

Циљеви реализације садржаја у продуженом боравку у складу су са **општим циљевима** основног образовања (три општа циља):

- ❖ Омогућити детету пун живот и открити његове пуне потенцијале као јединствене особе.
- ❖ Омогућити детету његов развој као социјалног бића кроз живот и сарадњу са осталима како би допринео добру у друштву.
- ❖ Припремити дете за даље образовање и целоживотно учење (учити како учити).

Специфични циљеви:

- потпун и хармоничан развој детета;
- оспособити ученика за самостално учење;
- важност учења утемељеног на опажању процеса из окружења (очигледна метода);
- писменост (језичка, математичка, информатичка);
- изражавања емоција (друштвено прихватљиви модели);
- развијање духовне димензије живота;
- плурализам, поштивање различитости и важност толеранције;
- партнерство у образовању;
- брига о деци са посебним потребама.

Приликом остваривања програма продуженог боравка задатак учитеља је да нарочито води рачуна о:

- васпитању и образовању ученика;
- предузимању превентивних мера ради очувања здравља ученика;
- помагању у учењу и раду;
- подстицању ученика на самостални рад и стицање радних навика;
- развоју социјалних и комуникацијских вештина;
- аналитичко-истраживачком раду за потребе вредновања квалитета рада;
- сарадњи са родитељима;
- сарадњи са локалном заједницом;
- сарадњи са установама културе, као и са свим другим релевантним установама које се индиректно или директно укључују у рад школе.

Садржаји програма

Остваривање циљева и развој кључних подручја ће се остварити усмеравањем рада на садржаје, теме, кључне појмове и образовна постигнућа која су прописана Наставним планом и програмом за одређени разред. Садржаје одређује учитељ у продуженом боравку у договору с учитељем који ради у редовној настави. Све активности се планирају како би се постигла кохерентност међу одабраним садржајима и усклађеност деловања међу учитељима.

Начин остваривања програма:

Самостални рад ученика – ученици уз стручно-педагошку помоћ и сарадњу са наставником утврђују, продубљују, примењују и усвајају нова знања, умења и навике. Реализују се активности које би иначе ученик радио у виду домаћих задатака. На часовима самосталног рада, ученику се могу задавати следеће активности:

- израда домаћих задатака;
- читање обавезне школске и домаће лектире;
- читање листова и часописа за децу;
- коришћење правописа, лексикона, енциклопедија, као и савремених, електронских и мултимедијалних наставних средстава као извора информација;
- извођење и израда различитих практичних радова;
- рад на пројектима и друго.

Активности у слободном времену ученика имају првенствено рекреативно-забавни и стваралачки карактер и оне могу бити:

- едукативне, радне, културно-уметничке и спортске и организују се на принципу потпуне слободе избора, добровољности, самоорганизованости ученика у оквиру различитих група и колектива;
- организоване у учионици (одељењу или разреду), а могу да се организују ван учионице, у простору физкултурне сале, свечане сале, школског дворишта и парка;
- организоване истовременоу групама, а ученици се укључују у те активности према афинитетима;
- креативне радионице из различитих области: музика, ликовна уметност, сценски приказ и драма, рецитовање, ритмика, литерарне активности, екологија, неговање народне традиције, школске новине и друго, у складу са личним интересовањем ученика, као и на основу посебних способности појединих ученика;
- спортске активности;
- друштвене активности - реализација друштвених активности се одвија у просторијама школе;
- културне активности : наставник планира посете различитим културним установама, историјским објектима, гледање позоришних и филмских представа, односно телевизијских емисија, праћење изложби и учествовање у манифестацијама;
- хуманитарне акције;
- еколошке акције;
- припремање културно-уметничких програма;
- уређење учионице у складу са могућностима и жељама ученика;
- обележавање празника и тематских дана;
- израда тематских панова;
- и друге активности у складу са интересовањима ученика.

8. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма вршиће се плански, систематски и континуирано, а одвијаће се кроз:

- ❖ састанке Стучног актива за развој школског програма;
- ❖ седнице Наставничког већа;
- ❖ праћење постигнућа ученика;
- ❖ размену искустава са другим школама;
- ❖ примену тестова, упитника...;
- ❖ праћење реализације планова и програма;
- ❖ сарадњу са родитељима;
- ❖ сарадњу са локалном заједницом;
- ❖ сарадњу са стручним службама;
- ❖ евалуацију реализације акционих планова;
- ❖ евалуацију реализације Школског развојног плана

Председник Школског одбора

Катарина Савић